

GAZETA ANTIREVIZIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.

Organ săptămânal de documentare
Redactor și proprietar: ISAIA TOLAN

ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei.
Pentru țărani și muncitori: 90 lei, pe 6 luni 50 lei.
Autorități, instituțiuni, întreprinderi 500 lei.
Autorități și instituțiuni sătești 200 lei.

Răboi

Ca pe vremea lui Horea...

și-a intitulat un articol dăjduit ce l-a publicat în Arad, „Știrea” părintele de la Lupești. Ca pe vremea lui Horea, ținutul Săului stă și astăzi sub te străinului, care omoară după cum îi vine la mână, fără să pătească ce-ntul acesta, de unde își de desnădăjduita scrisoare te Tomuța, e sub stă-rea cetățeanului maghiar cisc Hunyady, care a izbu- m mijlocirea unor cozi de să-și scape pădurile de piere, declarându-le, chi- parc de vânatoare, pen- „promovarea turismului”. pentru vizite grofești, oniste, dela Budapesta. revizionistii aici „ca să oveze turismul”, și pen- să fie păstrată de dragul „vânători” medievala osteră feudală, țărani stau aceeași teroare ca pe vre- ungurească. Slujile stăpă- budapestan îi impușcă să fie pedepsite, iar gro- budapestan îi desplătește agubele ce li le fac sălbă- ule cu-atâta cât vrea.

Il bate iarăși notarul ungur...

atam în altă parte a nu- lui nostru de față statisti- tarilor minoritari din ju- Timiș-Torontal, destăi- de d. Vaida-Voivod în- rinta sa dela Cluj. adaos, să se refină cores- ența ce o publicăm din neu-Criș: Stăpânii acestia ri sau ungurizați ai sate- mănăști depe graniță se cu-adevărat sub stăpâni- maghiară, și snopesc pe le române în bătaie. rămâne să vedem repe- i isprava celui alt notar nut de România în slu- re a ars de viu pe români 8 în locomotiva trenului.

Numai 70 de greșeli...

maciștii din Arad și-au stituit săptămâna trecută etul, ținând o adunare mări. A fost ales preșe- unul dintre singurii doi cisti români din Arad, nescu, restul comitetului ste în întregime mino- sa spus că partea româ- a convocatorului adu- a avut nu mai puțin de greșeli de limbă. pomește că și domni s'ar declara martiri da- i pune la examen de română!

Biserica ortodocșilor din Senteș stă în- chisă din pricina excrocului Németh

Precum e bine cunoscut ceti- torilor noștri, lupta purtată de o- ficialitatea maghiară și de-o seamă de excroci din slujba ei pentru maghiarizarea bisericii ortodoxe din Ungaria a ajuns la un rezul- tat din cale afară de urit.

Socoteala guvernului maghiar fusese să creeze cu ajutorul unor excroci o episcopie ortodoxă ma- ghiară la fel cu cea unită dela Haidudorog, și apoi să dea pe mâna ei pe toți ortodocșii din Un- garia, ca să-i dea gata maghiari- zați în câțiva ani, precum i-a dat gata cea dela Dorog pe românii uniți. Lupta, după cum se știe, s'a nceput punând-use câțiva or- todocși maghiarizați să hotărască în numele întregii parohii din lo- calitatea lor că se despart de e- piscopia sârbească din Buda, că se supun ca biserică maghiară in- dependentă patriarhului din Con- stantinopol, și că le trebuie un episcop ortodox maghiar, pe care cei câțiva preoți excroci (foști co- misari de poliție sau foști preoți romano-catolici), cari au fost puși în fruntea parohiilor desprinse din episcopia de Buda, și l-au găsit în persoana lui Ștefan Németh, delapidator de bani publici, fost preot romano catolic, insurat după apostasie cu o evreică.

S'au făcut, precum se știe, de- mersuri pela toți patriarhii or- todocși, ca să-l recunoască epis- cop. Dar fiindcă niciun patriarh n'a voit să pună mitra vlădicească pe un asemenea cap, Németh s'a dus în cele din urmă la un pa- triarh eretic din Siria, care nu crede că Isus Cristos a fost toto- dată om și Dumnezeu, și a venit de-acolo cu documente că a fost făcut vlădică ortodox maghiar.

Urmarea a fost că patriarhul din Constantinopol a dat 'napoi episcopiei sârbești din Buda pa- rohiile ortodoxe „maghiare”, ca să le ferească de erezie.

În fața ciudatei întorsături ce au luat-o astfel lucrurile, guver- nul maghiar s'a văzut nevoit să dea un comunicat, în care spune că neexistând după legile ungu- rești în Ungaria o lege ortodoxă monofisită (așa se chiamă erezia la care a trecut excrocul Németh) îl declară pe excroc aconfesional (adecă fără religie), putând însă să-și organizeze în vederea unei vii- toare recunoașteri o biserică ortodoxă monofisită.

Excrocul a continuat totuși, și după această hotărâre a mi- nisterului de culte unguresc,

să stea în casa parohială din Senteș, să țină la el cheile bi- sericii, ba să ia și leaful de preot.

În cele din urmă — precum am arătat în numărul de acum două săptămâni al „Gazetei Antirevizioniste” — credincioșii parohiei ortodoxe din Senteș (până la răz- boiul mondial românească, aparți- ținătoare vlădiei Aradului) și-au ieșit însă din fire, și au convocat o adunare a comitetului parohial, care a hotărât, sub prezidenția primarului Négýessy: să-l someze pe excrocul Németh să predea cheile bisericii și să nu-i mai dea leaful dela 1 Martie înainte, iar dela 1 Mai să nu-l mai lase nici în casa parohială.

Hotărârea comitetului paro- hial n'a putut fi dusă la îndeplinire, pentru că excrocul Németh — ca să nu dea che- ile — a fugit la Budapesta, unde, după cum arată în n-rul din 24 Febr. ziarul „Uj Ma- gyarság”, a înaintat ministerului de culte un protest de 14 pa- gini.

În urma faptei acesteia a lui Németh autoritățile au pus pe biserică sigil (ni-o spune în a- același număr citat ziarul bu-

dapestan „Uj Magyaraság”), și astfel credincioșii din Senteș nu mai au nici biserică.

O delegație a credincioșilor (ni-o destăinue aproape toate ziarele budapestane din 26 Febr.) s'a dus deci la primarul Négýessy, ca să-i ceară să des- chidă biserica, deoarece sunt amenințați să-și îngroape morții și să-și boteze copiii cu preot neortodox (adecă ungur: ro- mano-catolic sau protestant). I-au mai cerut protecție în contra excrocului, deoarece Németh i-a amenințat că dacă nu-i dau și dela 1 Martie inu- inte salariul, îi dă pe fiecare 'n judecată.

Primarul Négýessy — bine- înțeles — li-a făgăduit că are să le deschidă biserica.

Promisiunea aceasta Dumnezeu știe însă când se va 'mplini, pentru că așa e tactica oficialității ungurești în cazuri când nu mai are ce să facă 'n contra nemaghiarilor: le închide bisericile, sub cu- vânt că face acest lucru ca să-i apere, și apoi li le ține închise, pentru că să trebuiască să meargă la popă unguresc.

Indicele biologic al Săcuilor

Despre conferința privitoare la originea Săcuilor, a d-lui dr. P. Râmneanțu, de care ne ocupăm în altă parte a „Gazetei Antirevizioniste”, s'a publicat în n-rul din 2 Martie al ziarului „Univer- sut” o foarte interesantă cores- pondență, reproducând dovezile ce le aduce conferințiarul despre o- riginea românească a populației Săcuimii.

Precum a arătat d. dr. Râm- neanțu pe baza a 22 de mii de analize ale sângelui săcuiesc, in- dicele biologic al Săcuilor s'a dovedit în medie același ca al româ- nilor, și se deosebește si de-al un- gurilor și de-al bulgarilor sau finezilor, cari sunt înrudiți după sânge cu ungurii.

Jată încă o dovadă, și cea mai puternică, pentru că ni-o dă știin- ță nedesmintibilă, că săcuil sunt victime românești ale maghiari- zării. Ne vom mărgini însă oare ca de obicei, să facem dovada și apoi să stăm cu mâinile 'n sân, neșădând nimic nici cel puțin pen-

tru acela din Săculme care mai au conștiința că-s rămâni? Vom mai tolera oare să se 'ntâmple lucruri ca acela ce l-am arătat în numărul nostru din săptămâ- na trecută că s'a întâmplat la Sfântu-Gheorghe, unde anul trec- ut, la 16 ani după desrobire, s'au maghiarizat 16 familii ro- mânești?

Tisza și războiul mondial

În n-rul din Febr. crt. al revistei „Uj Magyarok” a d-lui dr. S. Fényes s'a publicat un lucru ce trebuie ținut minte, în legătură cu afirmația răspetată a propagan- dei ungurești că Ștefan Tisza s'a opus războiului mondial. I s'a o- pus, spune d. Fényes, dar după ce a fost declarat, l-a continuat deși știa din primul moment că-l pierde. Și mai mare decât vina aceasta îi este însă vina că a pregătit războiul mondial, aducând în anul 1912, deși i s'a opus cu îndărijire toată lumea, legea marțială, legea rechiziționărilor și-a confiscărilor și legea transporturilor militare.

Imaculatul Eckhardt

În coloanele noastre faimosul Ti- beriu Eckhardt, apărătorul Ungariei la Geneva în procesul crimelor dela Marsilia, a figurat până acum nu- mai ca omoritor al românilor dela Iara (unde fusese în zilele revoluției prim-pretor), și ca falsificator de franci.

Iată însă că fostul prim-ministru Bethlen, căruia Eckhardt i-a răsplă- tit cu niște atacuri cumplite situația politică ce i-a creat-o în Ungaria, ridică puțin vâlul și depe altă parte a trecutului acestui fruntaș al vieții politice maghiare de după război.

Eckhardt, după cum se știe, l-a atăcat pe Bethlen în adunarea de acum două săptămâni dela Senteș spunând că a introdus în viața publică maghiară corupția cea mai mare, că a inaugurat sisteme electo- rale mai tiranice și mai nelegiuite și decât sistemul electoral de dina- inte de război al lui Bánffy, apoi că a scos Ungaria la mezat, bă- gând-o 'n datorii până 'n gât, în- cât dela Arpad și până la 1924 Ungaria și cetățenii ei nu au con- tractat atâtea datorii ca sub regimul „de ordine” al contelui Bethlen. La acestea a adaos în adunarea de acum săptămâna dela Gyöngyös o nouă acuzație: că Bethlen e perso- nal vinovat de uriașele poilogării ce s'au făcut cu fondurile ministe- rului ocrotirilor sociale, și că și-a făcut un conac la moșie din fon- durile acestea.

Bethlen i-a răspuns a doua zi, Lunea trecută, prin ziarul său „8 orai Ujság” (acest ziar mai spu- sese despre Eckhardt o vorbă, pen- tru care Eckhardt, grozăvindu-se, l-a dat în judecată: și anume — cu referire ad-personam — că „națio- nalismul e ultimul refugiu al tică- loșilor (gazember)”).

Și i-a răspuns Bethlen astfel: Îl amenință de-o parte că-l dă în judecată pentru fiecare vorbă ce-o va mai rosti la adresa lui, dar de altă parte că va arăta „cine a intrat în viața politică maghiară fără o lăs- caie, și are astăzi, din politică, averi fabuloase”.

E sigur că Bethlen nu-și va tra- duce amenințarea în fapt, pentru că Eckhardt se va cuminti frumuseț de tot. Nouă însă ne e deajuns și atât cât a spus: că Eckhardt, fugit dela Iara cu ce avea pe el, a făcut la Budapesta, prin politică, averi fa- buloase.

Să ne însemnăm:

Eckhardt e de-o parte rudă a doamnei Horthy, iar de altă preșe- dinte al partidului „țărănesc” (al- catuit din groji, baroni și oameni de finanțe).

Ca adaos și ca o explicație a vorbei lui Bethlen, să reținem ceea (Continuarea în pagina 4-a)

Maghiarizarea românilor uniți din Ungaria

de Petre Petrinca

Românii din Ungaria sunt siliți să-și părăsească neamul contopinduse în ungarime. Maghiarizarea se face mai ales prin schimbarea numelor românești cu nume ungurești.

Pelângă maghiarizarea numelor, o altă metodă de asimilare a Românilor greco-catolici e reaua credință a oficiilor de stare civilă din Ungaria, care-i înregistrează pe Români uniți ca Unguri. Procedul acestei maghiarizări e următorul: la noul născuți din rândurile Românilor uniți, ofițerul stării civile maghiare pune la rubrica „confesională”, „din greșală”, mențiunea că sunt „catolici”, în loc de „greco-catolici”. Așa numita „greșală” nu se mai corectează, iar Românul unit rămâne a fi considerat de Unguri romano-catolic. Și-apoi să încerce cineva să conteste înscirile oficiilor ungurești de stare civilă! Să dovedească un Român unit că el nu e Ungur catolic, ci Român greco-catolic!

Maghiarizarea Românilor uniți se mai practică și prin așa numitele declarațiuni „reversele”. Majoritatea comunelor unite române din Ungaria — după cum am arătat într-alte studii publicate aici — sunt lipsite de preoți români, pentru că aceștia au fost alungați de către Unguri. Iar din cauza acestei lipse de preoți, Românii apelează la serviciile preoților romano-catolici unguri, sau chiar reformați. Și dacă un preot ungur e chemat de Românii uniți la oficierea unei cununii religioase a doi tineri Români, preotul ungur nu-i cunună până ce nu dau declarațiile în scris „că copiii ce se vor naște din această căsătorie, vor fi botezați în religia maghiară”. Și astfel copiii părinților Români devin Unguri!

Deci asimilarea Românilor uniți (precum și-a celor ortodocși), se face prin înlăturarea limbii românești, a numelui românesc și-a confesiunii românești! Prin dispariția acestor semne, un Român din Ungaria nu mai poate fi deosebit de un veritabil Ungur!

Dacă s'ar putea întocmi o statistică a tuturor Românilor maghiarizați din Ungaria de după război, am ajunge la cifre și rezultate uimitoare. Din numărul aproximativ de 50—60000 de Români din Ungaria — cari mai au încă conștiința vie că sunt de neam românesc — o bună parte poartă azi nume ungurești, pe cari le-au primit de la unguri, ca un botez forțat în ultimii 50—60 de ani.

Chiar din paginile foil oficiale maghiare „Budapesti Közlöny”, se pot spica o serie nesfârșită de nume românești maghiarizate, pe cari Ungaria le-a trecut în mod definitiv în patrimoniul rasei ungurești. Vom arăta câteva exemple din rândurile Românilor uniți: Cu aprobarea No. 266.418-1933 din „Budapesti Közlöny” (28 Dec.), românul „Nyistor Sándor” (Nistor Alexandru),

de religie greco-catolică, născut în Méhtelek și domiciliat în Budapesta, de profesie „detectiv polițienesc”, își ia numele unguresc de „Nyirbátori”. Cu aprobarea No. 60.886—933 III. B. M., apărută în „Budapesti Közlöny”, No. 293—1933. Dec. 28, se maghiarizează numele românului „Páscu Gábor” (Pascu Gavrilă), de religie greco-catolică, domiciliat în comuna Egri, precum și-al copiilor săi Maria, Valeria și Ibolya, schimbându-l cu numele unguresc de „Palotás”. Cu aprobarea No. 53.119—1933 (din „Budapesti Közlöny”, No. 256—1933, 11 Nov), își maghiarizează numele românesc Oprea Ienő” (Oprea Eugen), greco-catolic, primind numele unguresc de „O'tozi”. Cu aprobarea No. 53.263—1933, își maghiarizează numele „Argyllán” (másképp Ardelean Pál), adică Paul Ardelean, locuitor greco-catolic român din Măcău, și la dîmpreună cu soția sa și cu copiii: Paul, Iuliu, Roza și Iuliana, numele unguresc de „Aranyos” (V. Budapesti Közlöny, No. 257—1933 din 12 Noembrie). Prin aprobarea No. 57.139—1933, își maghiarizează numele românului „Dobrescu György” (George), de religie gr. cat., locuitor în Pestszerterzébét, luându-și numele maghiar de „Debreczeni” (Vezi Budapesti Közlöny No. 256—1933 din 11 Noembrie). În „Budapesti Közlöny”, No. 215 din 22 Septembrie 1933, își maghiarizează numele românii: „Oprea Sándor” (Oprea Alexandru) din Nyirbátek, de religie gr. catolică, luându-și numele unguresc de „Várnai”; „Pavel Miklos” (Pavel Nicolae), de religie greco-catolică, funcționar la poștă și telegraf, precum și copilul său Ilona și Alexandru, luându-și numele unguresc de „Pálmái” etc. etc.

Exemple ca cele înșirate mai sus am putea cita cu mii, fiindcă paginile dintr-un deceniu și jumătate ale foil oficiale maghiare au sporit încontinuu numărul națiunii maghiare cu elemente românești ungurizate. Oficiile de stare civilă maghiară duc aceiași acțiune nefastă de extirpare a acestei frânturi răslețe a neamului românesc, care pe pământul său de baștină a avut nefericirea să rămână tot sub stăpânirea de veacuri a maghiarizării.

Ziarul budapestan „Pesti Naplo” din 2 Martie 1933, publică următoarea statistică a maghiarizării de nume pe confesiuni: „Intensificarea maghiarizării de nume. Rezultatul statisticii maghiarizării de nume depe anul 1931 ne prezintă o creștere îmbucurătoare. Față de anul 1930, cu 1454 de cazuri (de maghiarizări), în anul trecut (1931), Ministerul de Interne a aprobat schimbarea numelor la 2887 de indivizi. La intensificarea numărului a contribuit și faptul, că ministerul de Interne operează cu mai multă liberalitate în procedenți maghiarizării

numelor și nu mai pune piedeci în această privință”.

În ceea ce privește repartizarea maghiarizării pe confesiuni, au fost romano-catolici 2190 de indivizi (în 1930: 1088 indivizi); greco-catolici 78 (în 1930: 47); evanghelici 232 (în 1930: 125); greco-orientali 62 (în 1930: 22); izraeliți 169 (în 1930: 70); alții de religie necunoscută 24 (în 1930: 21). Numărul evreilor cari și-au maghiarizat numele a crescut cu încă odată atât” (Citat după ziarul „Pesti Naplo”, 2 Martie 1933, Budapesta; informația „Fellendült a névmagyaroslás”)

Din această statistică rezultă numai patru cifre ce privesc pe Români, și anume: în 1930 s'au maghiarizat 47 de Români greco-catolici (uniți), iar în 1931 numărul lor s'a urcat la 78. Dintre Români ortodocși, în 1930 s'au maghiarizat 22 iar în 1931 cifra lor se ridică la 62. Iotre cei 62 de ortodocși se află și foarte puțini Sârbi, majoritatea fiind Români.

Constatăm însă, că dintre așa zișii romano-catolici (cari de fapt n'au fost Unguri, astfel n'ar fi fost nevole ca să fie maghiarizați), în 1931 au fost maghiarizați 2190 de indivizi, iar în 1930, numai 1088. Dar noi am văzut la începutul acestui articol felul cum procedează oficiile de stare civilă maghiară, cari la înregistrarea noilor născuți de lege românescă unifică din „greșală” îi trec la „rubrica confesiunii”, sub mențiunea de „catolici”, în loc de „greco-catolici”. Astfel Români uniți devin de lege ungurească și doar numele îl mai trădează c'ar fi Români. Dar prin maghiarizarea numelor se face și această ultimă formalitate, de maghiarizare definitivă! Deci cifrele 2190 din 1931 și 1088 din 1930, ale așa zișilor „romano-catolici maghiarizați, ascund în cea mai mare parte pe bieții Români uniți din Ungaria, cari au căzut victime ungurizării, prin cea mai diabolică perfidie a autorităților maghiare.

Al doilea sistem de maghiarizare a Românilor uniți am văzut că sunt declarațiile de trecere la catolicism a copiilor tinerilor soți căsătoriți din rândurile Românilor uniți, — cari la cununie, neavând preoți greco-catolici români, apelează la popii romano-catolici unguri. Aceștia, apoi, le dau declarațiile, că noii căsătoriți își vor crește copiii ce se vor naște, în religia romano-catolică. Deci părinții deși sunt Români greco-catolici vor avea copii de religie romano-catolică.

Dacă cei 3278 de „romano-catolici” ar fi unguri get-beget, atunci statul maghiar nu mai avea nevoie să-i maghiarizeze, și să le dea un botez forțat de maghiarism. Apoi să nu uităm că această cifră e numai rezultatul pentru doi ani și anume din 1930 și 1931. Iar dela 1918—19 și până în zilele noastre e mai bine de un deceniu și jumătate. Iată care e soarta Românilor uniți în Ungaria!

Pe marginea unei impertinente a oficiosului partidului maghiar

Dela analizele de sânge din Săcume români cu nume maghiarizate sau cu nume cari „aduc a ungurești”.

În presa maghiară (din păcate mai puțin în cea românească) are mare răsunet o conferință ce s'a ținut deunăzi la Cluj, a d-lui Râmneanța, în care s'a arătat pe baza rezultatelor analizelor sângelui, că 85 la sută din populația Săcumei are sânge românesc.

Presa maghiară, firește, a sărit ca mușcată de șarpe. Răspunsurile ce le dă conferențiarului, sunt toate în genul lui de mai jos, pe care i l-a dat prin n-rul din 27 Febr. oficiosul partidului maghiar „Keleti Újság”.

Ziarul acesta scrie obraznic, că nu există sânge românesc, ci numai sânge românesc amestecat: în Muntenia amestecat cu sânge albanez, bulgăresc, sârbesc, grecesc, iar în Ardeal amestecat cu sânge maghiar. Despre amestecătura de sânge din Muntenia nu spune mai multe ci-și lasă cetitorii să înțeleagă că nu s'au amestecat numai câțiva din clasa orășenească, ci toată națiunea românească, cu plugari și cu păstori cu tot. În schimb „Keleti Újság” stărne cu amănunte asupra amestecului din Ardeal, și iată ce îndrăznește pune pe hârtie:

„În satele românești sau în cele cu populație mixtă sunt nenumerate familii cu numele Kovács, Hoszu, Molnár, Szűcs, Szabo, ba chiar și Balog, sau cu alt nume get-beget maghiar, cari vorbesc românește. Pe acestea cel mai desorientare sau neseriozitatea falsificatoare le poate numi de rasă românească. (De-o pildă — adăugăm noi, rugându-vă să vă rețineți indignarea: episcopul Vasile și Iuliu Hosu, Mitropolitul Săcui, episcopul Ignatie Papp, episcopul Szabo, memorandistul Hosu Longin, oculistul Molnár; pe toți din seria uriașă a românilor cu nume de-acest fel, numai „desorientarea sau neseriozitatea falsificatoare” îi poate numi de rasă românească”, chiar dacă nu puzed din clasa nobililor români ci din autentică opincă). În județele Turda, Hunedoara, Alba, în cele două Târnave — continuă oficiosul partidului maghiar — sunt sate întregi cari în secolele 16—18 aveau populație get-beget-maghiară. Numele le este și astăzi unguresc, sau rădăcina îi este mai presus de îndoielă ungurească. Azi sunt români”.

Iată, astfel de cutezanțe se pot pune pe hârtie la noi, pe vreme de cenzură. Amintim că-s publicate sub regim de cenzură, pentru că ceea ce scrie oficiosul partidului maghiar nu-i decât o parafrazăre a afirmației din cărțile oprite (ca acea istorie a Ardealului de-o pildă, a lui Jancso Benedek), după care românii nu mai sunt veniți aici din secolul al 13-lea, cum susține istoriografia maghiară, ci din ajunul răscoalei lui Horea. Ceea ce spune „Keleti Újság” despre țara Moților, că a fost țară etnicește maghiară în secolele 16—18, nu se deosebește cu nimic de blestemă-

ția pusă pe hârtie de Jancso a sa istorie a Ardealului trebuia numai să s'aducă coloanele lui „Keleti Újság” să fie identitatea între țara Moților s'a români ajunul răscoalei lui Horea „bandiți”.

Indrăzneala acestor oficiosului partidului maghiar trebuie să ne îndrepte la nou gândul la proleptose spunea anul trecut fi adus în parlament, obligarea românilor maghiarizate să-și reește meile românești din legea aceasta nu se fi lăsată să zăbo multă vreme, dacă nu să lăsdm pe unelile dentiste să-și bată și departe joc de noi în acesta.

Odată cu această trebuie să vină în sfârșit o ușurare a formalităților pentru schimbarea dimpreună cu o ieftină acestor formalități. sursa ce-a luat-o ac an și jumătate guvern ghia, ca să se redu un pengő (30 de lei) cazuri motivate să fie ființată de tot cheltui nicelor maghiariză nume, noi trebuie să pundem reducând mult cheltuielile români numelui, care astăzi 5-6-7 mii de lei. Bine les ușurarea aceasta malităților și ieftinirea ceasta a cheltuielilor schimbare a numelui cerem și n'o putem decât pentru români. cu nume românești trebuie. Asemenea lucr rămână specialitate ghia.

Două celebrități bești de origine românească

Zilele trecute a cântat pera Română din București nora Operei din Belgrad Tomici, născut din tată în comuna iugoslavă Clado. Confratele „Fruncea” mișoara, care i-a luat un view (no. 8 din 23 II), tălone că Jică Tomici, timpul războiului prizonier, s'a afirmat pe scenă de ani, în „Traviata”, și de este cea mai mare glorie nel muzicale iugoslave. i s'a dus până n America Sud, unde a făcut un turne menea la Paris.

Mai aflăm din relatarea fratelui timișorean, că-l menea de origine românească din comuna Mocrau de pe ginea Timocului, o altă muzicală a Jugoslaviei, nija.

Marăși maghiarizările de nume

La căile ferate din Ungaria și-au unghurizat anul trecut numele 15 mii de inși —

Jurnal „Magyarság” a publicat 15 Febr. crt. următoarele: 15 MII DE SLUJBAȘI DELA ȘI-AU LUAT NUME UN-REȘTI. Ministerul de comerț a primit mulțumite șefconsi- dr. Andrei Gyökös delatate. pentru activitatea de-așagrată cu o neobor- ravnă în domeniul dirigitri ale a miș aril organizată la de-ferate ale statului pentru maghiarizarea numelor. La MAV. (căile ferate maghiare) și-au ce- anul trecut maghiarizarea nu 15 mii de familii cari a- nume ce n'aduceau a un- rești; azi, deja, 97 la sută tre slujbași căilor ferate au de maghiare.”

Iată cum procedează Un- garia. Și totatunci iredenta maghiară și uneltele ei dela noi tipă ca din gară de șar- pe dacă România pretinde atâta numai cefeștiilor un- guri: să știe, după 16 ani de zile. românește!

In același număr dela 25 Fe- bruarie al ziarului budapestan „Magyarság” se relatează despre o serbare șovinistă ce s'a dat la Budapesta pentru promovarea maghiarizării de nume. La ser- bare a vorbit ziaristul Șt. So- modi, conducătorul (din ministe- rul de interne) al mișcării ce s'a pornit pentru maghiarizarea numelor, și a lădat fapta ne- gustorului angrosist Mlenko Ko- vacevics din Budapesta, care

și-a maghiarizat numele dela o- laltă cu cel 130 de angajați ai săi.

Un alt orator, consilierul Geza Bardossy, a arătat cu exemple concrete — spune în continuare „Magyarság” cât sunt de dăună- toare țării multe nume străine.

A mai vorbit apoi un consilier ministerial A. Czermann, pos să promită că-și va unghuriza și dă- sul numele.

Serbarea s'a ncheiat cu pro- pagandă pentru maghiarizarea îmbrăcămintei.

Automobilul partidului guverna- mental a călcat la Budapesta pe-o croitoreasă. Tribunalul a condamnat partidul să supoare jumătate din cheltuielile medicale

O scrisoare a prefectului Buteanu din 1848

In posesia P. S. Sale I. Boros, arhleru la Lugoj, se găsește copia unei scrisori trimise de prefectul din 1848 Maghiarilor pe adresa genera- lului Csányi. Această scrisoare arată cum fostul prefect, care încercase — ca și alți Români idea- liști — o colaborare cu L. Kosuth, s'a desiluzio- nat de Unguri și a văzut că cu Ungurii nu mai pofti face nimic. Le-a trimis deci ca un ultimă, această scrisoare, ca răspuns la una primită dela ei prin Vasile Pop. Iată scrisoarea:

Din rândurile Dv. trimise prin L. Vasile Pop văd că Dv. lucrați pentru principiile de libertate, egalitate și frățietate. Mă miră foarte mult, fiindcă și noi Ro- mânii luptăm pornind dela ace- leași principii și de când am în- ceput această luptă, totdeauna am strigat după adevărata liber- tate și după recunoașterea in- dependentenței politice a națiunii noastre, asta ne-a fost deviza, cu asta trăim și murim. Deci dacă și Dv. vă luptați pentru aceasta, atunci între noi nu e nici o deosebire și e pagubă să vărsați atâta sânge fără orice rezultat, pentru că aceea nu o dorește, nici nu o are ca urmare, principiul de naționalitate, dar așa văd, că ceea ce Dv. ne atri- buiți nouă Românilor, că am lupta în favoarea sclăviei, se po- trivește chiar D-Voastre. Nu am căutat noi aliața Dv. pentru dobândirea libertății, numai ca să ne recunoașteți naționalitatea; nu dorim noi să Vă dăm Dv. ceva mai bun, decât ca egali- tatea drepturilor să o înțelegeți, cum o cere sensul adevărat al aceleia; — să mă credeți, a tre- cut vremea, de a subjugă na- ționi. În toate națiunile, ca și în Dv., s'a trezit simțul național. Dv. încă nu ați ajuns să vedeți că aveți nevoie de simpatia Ro- mânilor; nu vedeți că și noi și Dv. stăm ca două elemente izo- late în mijlocul atâtor Slavi, cari orice întindere a lor o fac în- ghițându-ne pe noi. Elementul românesc, dela Tisa până la Marea Neagră, e mult mai com- pact, decât al Dv. și nu poate dispăre din rândurile popoarelor, și Doamne ce bine ar fi p-ntru Dv. să Vă gândiți, să meditați asupra acestui lucru și să căș- tigăți dragostea Românilor, căci, zău, aveți nevoie de ea, — nu să ucideți oameni ce n'au arme, să împușcați femei, copii, să ardeți sate întregi, să ruinați poporul băștinăș, toată țara să o faceți un cimitir pustiu. Asta se împo- trivește naturii omenești și drep- turilor națiunilor, și dacă nu veți înceta cu asemenea acte demne de popoarele barbare și sălbă- tice, vă veți da seama în fața Europei culte, căci această grea lovitură nu a atins numai pe cel de sub jugul sălbaticilor tătari, mongoli și turci, ci ceea ce e mai mult, se sparg bisericile, se pradă lucrurile necesare la ritu- rile bisericesti și la slujbele re- ligioase. Așa e, prieteni mei ma- ghiari, deviza ce v'ați propus Dv.: libertatea și frățietatea Dv. vă poruncește în așa fel să primiți în brațe pe cei ce vin la Dv., că le mistuiți avântul și reduceți poporul la sapă de lemn, ca de aci încolo să tratați cu ei — moralmente forțați — ca cu ni- ște simple obiecte, asta nu o poate suferi nici Dumnezeu nici oamenii, noi suntem gata sau a trăi sau a pieri, și a ne păstra omenia, luptând măl departe pen-

tru principiul nostru, soartea va decide apoi! Poate popoarele culte ale Europei vor ține seamă de acest lucru și cel puțin spe- răm că dacă alții nu, popoarele cu aceeași origine vor grăbi în ajutorul nostru și ne vor elibera din lanțurile robiei. Căci popoa- rele iubitoare de libertate vor grăbi să ne scape, iar până a- tunci noi vom lupta la moarte, nu cumva blestemul nepoților să vie asupra noastră. Libertatea Dv. sunt furcile, egalitatea de drept a popoarelor cari locuiesc într-o țară cu Dv., e contopirea în elementul maghiar. Treziți-vă, căci încă nu e târziu, nu Vă murdăriți caracterul național, doar sunteți mândri și mândria proastă strică mult unei națiuni, iar politica rea și greșită poate duce în mormânt o națiune, pildă la aceasta să Vă fie pietrea și dispariția unor popoare glori- rioase. Dv. în această epocă a libertății mențineți încă modelul vechiului sistem de sclăvie, pe „solgăbirăii” (= judecătorul ser- vitorilor, numire trecută apoi la pretori) vechiului Corpus Juris și al Tripartitului lui Verböczy, adică Dv. vreți să fiți judecă- tori numai la servitori, nu la cetățeni liberi. Da, pentru că li- bertatea Dv. e lingusire, înșelă- ciune și vorbărie goală. Să fie destul!

Prefectul Buteanu.

Din această scrisoare vedem, cum chiar acela care avea mai multă încredere într-o împăcare a Românilor cu Ungurii, prefec- tul Buteanu, s'a convins:

1. Că cu Ungurii nu se poate face nimic.
2. Că oricât au căutat unele popoare să facă cauză comună cu ei, Ungurii i-au trădat, pră- dând satele, bisericile, împușcând pe bătrâni, femei, copii, — mai rău decât Mongolii, Tătarii sau Turcii.
3. Că la Unguri libertatea e spânzurătoarea și egalitatea de drepturi e contopirea în națiu- nea maghiară.

În baza acestora Buteanu le pune în vedere Ungurilor, să re- vină la alte sentimente, dacă nu vreau să-l mătore istoria. Căci noi Români, care ne întindem dela Marea Neagră până la Tisa, vom lupta și vom isbuti, căci avem surori marile națiuni la- tine. Dar pe ei îl va ajunge mă- nia lui Dumnezeu.

Cum s'au cumplit Ungurii după 1848, o știm. Cum a ajuns lupta noastră la izbândă, cu a- ajutorul fraților latini, e trecut în istorie! Dacă profetia lui Bu- teanu se va împlini pe deplin, vina o poartă cel ce în îngăm- farea lor proastă nu au înțeles glasul istoriei!

N. B.

Cetiți și răspândiți: „Gazeta Antirevizionistă”

Știri din Ungaria

La cinemaograful Radium din Budapesta s'a reprezentat saptă- muna aceasta un film cu subiect eliesc. Vreo 40 de studenți de la Cluj au căutat să intre în sala să zădărnicească repre- zentația, dar au fost împrăștiati poliție. Câțiva au pătruns a- în sală în timpul reprezen- telor, și au slobozit printre pu- te șoareci și șobolani, pricinui- nd o panică cumplită.

Budapesta nu mai poate de- curie că a vizitat-o săptămâna trecută prințul de Wales.

Nu vom arăta aci dintre amă- nările acestei vizite, cari au în- dat o săptămână întreagă pagini întregi în presa ma- giară, decât unul singur: După prințul de Wales — a făcut Vine- tă trecută o vizită regentului Horthy, regentul Horthy i-a în- dat-o, la hotel, dar așa cum fac omii mari, mai mari decât cel li-lu făcut vizita: s'a dus cu automobilul, dimpreună cu co- nsoarta, la hotel, directorul gene- ral al hotelului li-a leșit înainte o tavă de argint și cu o mare câclăne (cităm din „Pesti Hirlap” din 25 Febr.), regentul pe pe tavă biletul său de vizită și pe al doamnei Horthy, apoi s'au întors „napoi la pala- t” — fost cândva regal.

Budapestanii au avut ce-și de pleptul după întâmplarea aceasta. Afară, bineînțeles, de baburgisti, cari nu știu cum vor fi simțind în fața acestei ri de rege a simplului regent. Ceea ce e nostim, e că Ager- telegrafică maghiară a falsifi- cată. În loc să spună cum u petrecut lucrurile, a vestit regentul a întors prințul al Angliei vizita, ca cum ar fi sosit scările hotelului.

„Uj Magyaraság” anunță că decesul de șantaj, cunoscut ct- orilor noștri, al babel Fedák ri, cea trimisă de iredenta ma- giară în America cu un film vizionist cu care a frustat opo- cul american, se va judeca la Angeles la 4 Martie.

Guvernul maghiar a des- ființat taxa vamală la im- portul de porumb.

„Budapesti Hirlap”, semi- oficiosul guvernului, spune că s'a admis importul fa- vorizat al porumbului pen- tru hrana animalelor.

Semioficiosul falsifică însă.

Căci, precum se știe din ceea ce am arătat din zia- rele budapestene în alte rân- duri, foametea a devenit așa de mare în bordeiele țăr- nimii din Ungaria, încât nu mai este de mâncare nici mălai.

Și totuși latifundiarilor au nerușinarea să publice me- morii ca acela al fostului prim-ministru Iulia Károlyi dela Macea, în care se spu- nea că iobăgimea maghiară o duce tare bine, și că va pieri de foame dacă s'ar face o reformă agrară!

Anul acesta se 'mplinesc 200 de ani dela moartea principelui ardelean Francisc Rákoczy, des- pre a cărui răscoală, cu partici- părți românești, se face amintire și în istoricul revoluției lui Horea publicat în numărul nostru de față. Se fac mari pregătiri pen-

tru comemorare, sub auspiciile asociației iredentiste „TESZ”. La 4 Aprilie va fi la Budapesta o demonstrație comemorativă la „Vigadó”.

Tribunalul maghiar a condam- nat săptămâna trecută pe mai mulți inși pentru spionaj. Un funcționar comercial, Imre Bodor, a fost condamnat pe viață, calfa de tâmplar Al. Szalmari și celă- Jeanul cehoslovac Bartolomeu Reiner la 5 ani, șoferul Andrei Simon și plugarul Ioan Zeller la câte 3 ani, un pantofar Iosif Sa- banko la 2 ani și jumătate, un plugar Șt. Zsivicsak la 2 ani și un alt plugar Iosif Zeller la un an și jumătate.

Noua lege a împăduririlor a fost votată săptămâna trecută și de senat. Prin noua lege — spu- ne „Magyarság” din 16 crt. — se vor adăuga încă o jumătate de milion de hectare de pădure la cele două milioane de hectare ce le are Ungaria astăzi.

Aviz nouă nesocotirilor, cari am lăsat să ne despoale societă- țile forestiere ale Budapestei toți munții Ardealului, tar acum le lăsam să rodă și pădurile Mol- dovei și Munteniei!

Și 'n Basarabia ca în Ardeal

— Alia ciudățenie în legătură cu permisele gazetărești de cale ferată. —

Anul trecut s'a adus de cătră d. senator Pleș în discuția par- lamentului o ciudățenie dintre cele mai revoltătoare: faptul că s'au dat permise de liberă cir- culație pe căile ferate unor zia- riști maghiari condamnați de in- stanțele judecătorești pentru in- stigajie antiromânească, și tot astfel unor ziaristi maghiari din Ardeal cari sunt cetățeni un- gurești.

Protestul d-lui senator Pleș, la care s'au asociat ziarele „Uni- versul”, „Tara Noastră” ș. a., n'a avut nicio urmăre. Căci ni-a fost dat să cliim deunăzi în „Universul”, că și 'n larna aceasta s'au dat permise gazetărești de cale ferată la ziaristi maghiari dintre cei mai deochiați, ba a

fost primit ca delegat în comisia ce împărțea aceste permise un anume Kovács, despre care pu- blicația maghiară „Erdélyi Kurir” din Cluj a arătat ca face la Bu- curești spionaj hortist.

Același lucru ni-a fost dat să aflăm că se întâmplă și 'n Ba- sarabia.

D. prof. A. C. Cuza a arătat săptămâna aceasta în parlament, că unul dintre așa-zii gazetari basarabeni cărora li s'au dat permise de cale ferată, a fost în ajunul unirii Basarabiei gre- fier la un tribunal comunist de acolo și are pe conștiință 6 vieți de român, iar despre alți ase- menea „gazetari”, ruși sau e- vreo-ruși, a arătat că s'agenți co- muniști.

Frământările din politica maghiară

Când agită chestia agrară o rudă hortistă de teapa lui Eckhardt

Săptămâna ce-a trecut a adus un început de clarificare în viața politică atât de agitată dela pactul dela Roma încoace a țării ungurești.

Se dă acolo, după cum se știe din ceea ce am arătat în numerele noastre trecute, o luptă mare între Eckhardt și Bethlen, din pricină că Eckhardt se 'nvoise cu prim-ministrul Gömbös, care guvernează cu partidul lui Bethlen, ca să câpțusească partidul guvernamental cu așa-zisii agrarieni ai lui Eckhardt, pentru ca astfel să transforme pe bethleniști în a 5-a roată la căruță. Lupta s'a 'nceput în chip dramatic: Eckhardt a fost învinut de bethleniști în adunarea majorităților parlamentare că a făcut Ungaria de răs la Geneva, și ca urmare copilul teribil și-a dat demisia din postul de prim-delegat al Ungariei la Liga Națiunilor, denunțând totodată înțelegerea ce a avut-o cu prim-ministrul Gömbös pentru aducerea unei legi electorale reacționare. Denunțarea aceasta a învoveli cu Gömbös (s'a văzut mai apoi, dar Bethlen a simțit-o dela început) n'a fost însă decât de ochii lumii. Pentru că tovarășia Eckhardt-Gömbös a continuat, cu toate că Eckhardt începuse cea mai violentă campanie în contra lui Bethlen și în contra guvernamentului bethleniștii, Bethlen a dat atac la Gömbös, publicând un articol prin care dedea 'ndrumări în vederea tratatelor ce va fi să se facă cu statele succesoare pe baza pactului italo-francez dela Roma, și anume spunând că la tratativele acestea Ungaria nu trebuie să vină cu pretenții revizioniste, ci să se mulțumească să-și asigure succese în chestia tratatelor minorităților maghiare de peste graniță. Dăscălirea aceasta se adresa lui Gömbös, care spusese în discursul dela Solnoc că Ungaria nu va putea trata decât dacă i se dă dreptul de a se înarma, dacă i se dă revizuire de frontiere pe baze etnice și dacă se asigură minorităților unguri un tratament mai bun. Gömbös deci a reacționat, spunând printr'un interview, că guvernul singur e chemat să hotărască ce atitudine să ia 'n politica externă, și că această atitudine e deja fixată. Eckhardt a sărit și el imediat să-l facă pe Bethlen trădător.

Lupta s'a dat deci la 'nceput pe chestie de politică externă, și totodată — după cum se știe din relatările noastre din trecut — pe chestia latifundiilor. Eckhardt adică începuse o furioasă agitație împotriva latifundiarilor, încât și-a ridicat în cap pe toți latifundiarii și pe uneltele lor, de a ajuns să fie formal părț la ruda sa, la regentul Horthy.

Ni-a fost dat deci să vedem pentru întâia dată în Ungaria dela revoluția dela 1918 încoace, o agitație 'mpotriva latifundiarilor.

Precum se înțelege însă din

cele arătate pân'aci, nici reformismul falsului jărănist Eckhardt n'a fost mai sincer decât renunțarea la revizionism a lui Bethlen, pe care Bethlen a explicat-o apoi printr'o declarație că e dictată numai de motive de tactică.

Focul de paie al agitației pentru reforma agrară s'a stins deci cum ai bate în palme, îndată după demersul făcut de Bethlen și de fostul prim-ministru Károlyi la Horthy în contra lui Eckhardt. Eckhardt a alunecat repede la alt subiect de agitație: la carteluri, la nișel antisemitism, pentru ca apoi să-și mascheze alunecășul cu două atacuri foarte drastice în contra lui Bethlen personal și 'n contra guvernării lui de 10 ani, descriindu-l și descriind-o așa cum am arătat în numărul nostru din săptămâna trecută.

Atacul dela adunarea din Senteș în contra lui Bethlen a fost repetat ieri săptămâna la o adunare agrariană din orașul Gyöngyös, dar a fost, ca tot, mult mai domol, iar în oficiosul eckhardist părțile mai grave n'au apărut de loc, sau au fost atenuate.

Dup'acest al doilea atac, a cărui cea mai gravă parte a fost că Bethlen și-a modernizat un conac din banii invalizilor, dela ministerul ocrotirilor sociale, iar de altă parte amenințarea că dacă cutează Bethlen să vind 'n fruntea țării, Eckhardt îl dă în judecată pentru crimele și fărâdelegile din timpul guvernării trecute, contele Bethlen a dat o declarație că și dânsul îl intențază lui Eckhardt proces pentru flecare grămujdare la care se va mai deda în contra lui. Și i-a mai amenințat Bethlen pe Eckhardt cu ceva, ca răspuns la chestia cu conacul modernizat din banii invalizilor: l-a avertizat că va arăta cine și-a făcut intrarea în viața politică maghiară în ăla gol, și are astăzi din politică avere fabuloasă.

Avertizarea, cel puțin pentru moment, i-a adunat lui Eckhardt mințile depe drumuri, și toată săptămâna în ziarul său n'a mai scris nimic în contra lui Bethlen.

Singura replică ce i-a dat-o Eckhardt fostului prim-ministru, a fost că și-a accentuat cochetăria cu Gömbös (pe care, oricât îl compromitea, Gömbös o primise și în timpul atacurilor date de Eckhardt lui Bethlen), și anume a pus pe așa-zisa „generație a reformelor” să-i tragă Marți lui Gömbös niște periute, niște tămâieli, de-a dreptul scandaloase.

„Generația” aceasta, așa-zisă a „reformelor”, a fost inventată de Eckhardt ca răspuns la atacurile ce i le-au dat din pricina reformei agrare latifundiarilor și exponentul lor, Bethlen. S'a spus

însă din primul moment, că gruparea aceasta nu-i numai a lui Eckhardt ci și a lui Gömbös, al căror pact nu fusese stricat decât de ochii lumii. Dovada s'a făcut Marți pe deplin. Așazisa „generație a reformelor” a ținut în sala Vigado o adunare, — întâia ei adunare. Și de unde adunarea aceasta fusese făgăduită ca începutul popular al unei mișcări reformiste de care să se îngrozească toți latifundiarilor, a fost ținută exclusiv cu participanți înarmați cu invitație, iar despre reforma agrară oratorii n'au spus niciun cuvânt. Au spus, în rezumat, atâta numai: că nu renunță la revizionism, că cer în viața politică locuri pentru tineret (alt șah la Bethlen) și că în loc de „politică a proprietății” (iermen din vocabularul latifundiarilor) le trebuie „politică agrară”, și anume: întărirea granițelor prin colonizări, o reformă (n'au spus în ce chip) a fidei-comisurilor, adică a moșilor nemeșești

a căror înstrăinare e oprită prin lege, apoi o reformă prin care să se adune la un loc pământurile ce le au țărani în mai multe părți ale hotarului, — tot lucruri despre cari vorbește (însă fără să le facă) și generalul Gömbös, adică tocmai lucruri menite să abată atenția dela o reformă agrară.

În schimb adunarea l-a luat pe Gömbös în brațe de parcă ar fi fost o adunare a partidului așa-zis unitar. Au declarat că ei „generația reformelor”, își însușesc întru toate programul lui Gömbös. Și, firește, și-au oferit lui Gömbös serviciile.

Și așa s'a întâmplat cu focul de paie ce se încinsese în Ungaria pe chestia reformei agrare. Dar nici nebunii nu și-au închipuit c'o să fie altfel. Reformă agrară cu țărăniștii conți și baroni ai rudei hortiste Eckhardt?

Reforma electorală

În vreme ce Eckhardt se hărțuia cu Bethlen, guvernul a scos din nou din săltare reforma electorală și a mai întors-o de câteva ori pe față și pe dos, pentru ca să dea totdeată ori comunicate că n'a renunțat la ea, că va aduce-o pe baza sufragiului secret, și că nu va zăbovi mult până s'o prezinte parlamentului.

Parlamentul, i-adevărat, se întrunește la 5 Martie. Dar nu e nicio speranță ca reforma electorală să fie prezentată înainte de sfârșitul lumii, când apoi se 'ncepe discuția bugetului, care va ținea până la încheierea sesiunii. Deci, pân'la toamnă adio reformă electorală.

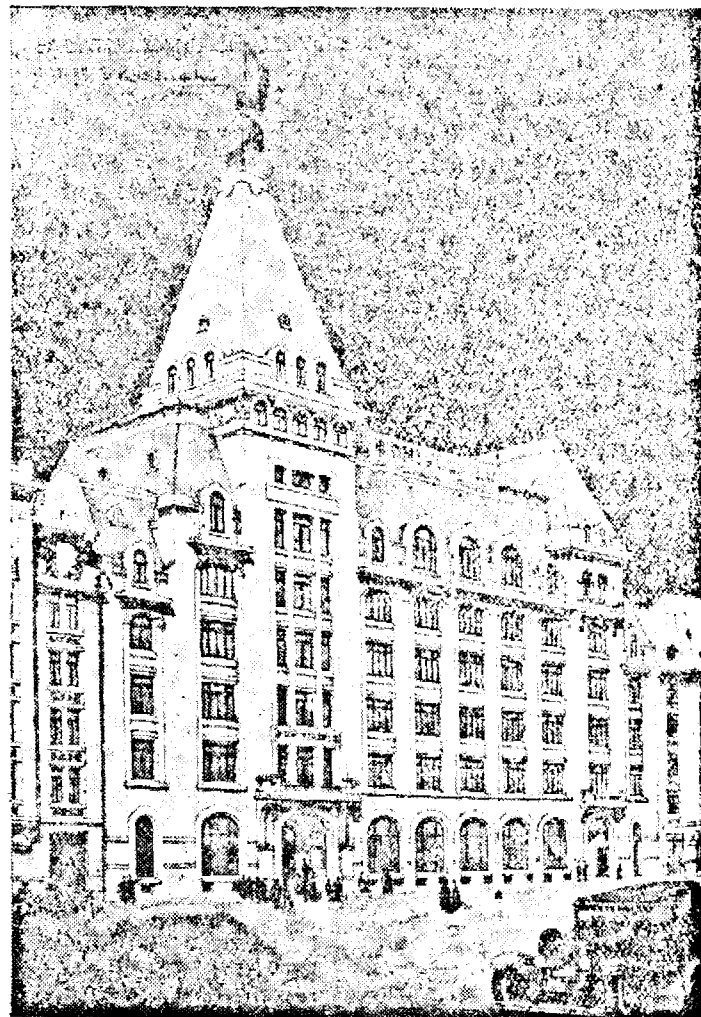
Chiar, însă, dacă printr'o minune reforma ar fi adusă 'n parlament 'nainte de discuția bugetului, ceea ce nu înseamnă că va fi și votată, reforma generalului Gömbös nu schimbă nimic. Precum arată în n-rul său din urmă (al 5-lea, pe Februarie) revista „Uj Magyarok” a d-lui S. Fenyés, reforma făgăduită de generalul Gömbös nu e decât praf în ochii obștei, atâta vreme cât ea nu prevede vot universal, ci numai vot secret. Ungaria are astăzi 8 milioane și jumătate de locuitori, dintre cari trei milioane și jumătate de țărani săraci lipsiți pământului, un milion de slugi domnești și două milioane și jumătate de muncitori proletari nu au drept de vot. Ar fi deci cu drept de vot vr'un milion și jumătate de locuitori (18 la sută din totalul populației), dar de-aci se scad femeile și nevrâstnicii. Ce înseamnă în aceste condiții sufragiul secret, chiar dacă ar fi introdus?

La observația aceasta a re-

vistei „Uj Magyarok” vom adăuga că dupăcum se prezintă până astăzi votul secret al generalului Gömbös, cifra arătată de „Uj Magyarok” a celor cu drept de vot se reduce simțitor prin excluderea dela votare a celor care au fost ajutați cu mâncare sau cu bani ca șomeri, și a celor cari n'au stat șase ani în șir în aceeași localitate.

Atâta nu e de ajuns. Fiindcă în socotelile lui Gömbös reforma electorală e o tranziție spre dictatură, prin proiectul de până aci al reformei se prevede să se dea o seamă de mandate delegaților congregațiilor județene, altă seamă reprezentanților diferitelor camere corporatiste sau asociații profesionale cari stau la chere-mul guvernului.

Comandamentul frontului antirevizionist

Palatul ziarului „Universul”

Imaculatul Eckhardt

(Continuare din pag. 1)

ce s'arată despre învârtelile bardi în numărul penultim al publicației clujene „Erdélyi Kurir” a fost în primii ani de regim director de presă în din Budapesta, tot atunci Eckhardt — pe care deci l-urmasi de aproape — avea reia biroului de presă din afacerilor străine.

Publicația clujeană ne arată Eckhardt și-a făcut o societate de speculații de bursă, și a acestei societăți cursul adesea valurilor, iar publicului îi a un curs fals, pe care îl rec-doua zi, după ce Eckhardt in chipul acesta afaceri de zeci de milioane.

Prețurile la Budapesta

(Arătate în fileri; 100 = 30 de lei).

Carnea de vacă: șold, cotlet — 220; de supă 80—160 filogramul.

Carnea de vișel: șold 220; dela rinichi 160—220 fil.

Carnea de oaie: dinapoi 160, dinainte 80—120 fil.

Carnea de porc: cotlet 120; dela gât, șold 104—124, 88—116.

Slănină: de topit 100—120; sânză 120—136; untură 120.

Pui vii: 120—250 bucata; și rațe 150—300 bucata.

Lapte: 32, smântână 12; litru, unt 260—280 kg, de vacă 30—80 kg.

Legume uscate: fasole mazere 44—72, linte 48—52 (După „Magyarság” din 27).

Sprrijiniți „Gazeta

Antirevizionistă

plătindu-vă abonamente

Funcționarii publici maghiari din România

de dr. Aurel Gociman
Secretarul General al Ligii Antirevizioniste
din Transilvania

Cel ce cunoaște literatura revizionistă maghiară s'au putut convinge, că agitația pe care o face Ungaria pe chestiunea minorităților maghiare din statele succesoare, nu se datorează atât faptului că acele minorități ar avea motive serioase de a se plânge, ci mai mult dorinței Ungariei oficiale de a avea la dispoziție un subiect de continuă agitație, fiind mereu la suprafață chestiunea revizionismului maghiar. Căci în adevăr, problema minoritară, prin însăși natura ei deficitară, oferă încontinuu motive serioase ori închinate de agitație, pe care Budapesta le exploatează cu multă abilitate, ce e drept, dar nu cu atâtă bună credință.

În ultimul timp cercurile maghiare fac mare caz de regimul

pe care România îl aplică funcționarilor publici maghiari depe teritoriul său. Acuzațiile ce se ridică împotriva guvernului român sunt: că funcționarii publici maghiari ar fi înalțurați forțat din serviciile lor, și că examenele de limba română, cum și transferările funcționarilor de origine maghiară, ar tinde numai spre îndepărtarea lor din funcțiile publice.

Firește, asupra acelor care nu cunosc chestiunea, afirmațiunile maghiare ar putea face impresia că România a supus minoritatea maghiară de pe teritoriul ei unui regim intolerant. De aceea mai jos vom da o serie de date, care pot fi ușor controlate, din care se va vedea, că agitația pe chestiunea funcționarilor publici maghiari din România este cu totul lipsită de temelie.

diță față de statul român. Cel care ezitau, erau amenințați că Ardealul va fi reocupat de armatele maghiare, și vor fi dați afară din serviciu fără cruțare.

Funcționarii maghiari dela căile ferate au fost îndemnați să împiedece circulația regulată a trenurilor, să provoace ciocniri și deraieri, deteriorând materialul rulant.

Iar pentru funcționarii publici maghiari să nu disperateze și să reziste, refuzând a face serviciu României, ei au fost ajutați în mod clandestin de Budapesta. În ziua de 24 Decembrie 1919, spre pildă, pe locomotiva trenului Simplon ce venea din Ungaria, s'a descoperit între cărbuni o ladă, conținând suma de 1.300 mii lei, destinată pentru ajutorarea funcționarilor publici maghiari, care se găseau în sabotaj față de statul român.

Conducătorii maghiarimii din Ardeal de pe vremea aceea au îndemnat și ei pe funcționarii unguri să refuze depunerea jurământului de credință față de statul român și să se expatrieze în Ungaria. Unul dintre cei mai de seamă dintre ei, Grandpierre Emil, a făcut o propagandă din cele mai active în această direcție, fapt pentru care a fost atârnat și făcut răspunzător tocmai de presa maghiară din Ardeal.

Scopul propagandei ungurești între funcționarii care aparținuseră odinioară statului maghiar era, ca să se saboteze organizarea statului românesc. Se credea, că în cazul când Ungaria va reține din Ardeal întregul corp de funcționari publici, care după cum am văzut a fost aproape exclusiv maghiar, căci statul unguresc nu admitea în funcțiuni publice decât foarte răzlece câte un român, România nu își va putea organiza viața ei administrativă națională în Transilvania.

Firește ungurii s'au înșelat în toate privințele, căci cu toată că la ordinul guvernului dela Budapesta a plecat din Ardeal un număr însemnat de funcționari publici maghiari, România și-a format cu o grabă uluitoare un nou corp funcționaresc, care în scurtă vreme a înlocuit perfect de bine pe funcționarii maghiari plecați care au refuzat depunerea jurământului de fidelitate față de statul român, plecând în Ungaria, unde li s'au promis alte slujbe.

De sigur, Ungaria a avut să se convingă foarte repede, că a făcut politica urei, care a dus-o pe căi greșite. Greșeala politică comisă prin încurajarea funcționarilor unguri de a-și părăsi posturile, ungurii o regretă și azi. Pe de o parte prin retragerea lor guvernele maghiare dela Budapesta au contribuit singure la slăbirea minorității maghiare din România cu un număr destul de important de cca 180.000 de suflete, pe de altă parte ele au avut să constate ce sarcină grea și-au luat prin aducerea la Budapesta a unui număr atât de mare de funcționari, pe care dela o vreme nu li mai putu plăti.

Aglomerarea funcționarilor publici maghiari retrași de guvernul dela Budapesta din teritoriile ocupate de statele succesoare a creat o situație mai mult decât jalnică. Funcționarii maghiari pe care nimeni nu li-a alungat, și care rămânând pe loc puteau avea salarii bune din partea statelor succesoare, în Ungaria în schimb nu mai primeau salariile de luni de zile, și în lipsă de locuințe au fost nevoiți a locui vara și iarna, timp îndelungat, în vagoanele de cale ferată.

lungat, în vagoanele de cale ferată.

Cu toate că tristă situație a acestor nenorociți a fost provocată de ura și lipsa de prevedere a guvernelor dela Budapesta, se

știe cum a fost și ea exploatată împotriva României de cercurile politice din Ungaria, funcționarii retrași din Ardeal fiind prezenți ca victime ale tratatului dela Trianon.

Cei cari au rămas pe loc

Firește, cu toate că din Transilvania a fost retras un număr atât de important de funcționari, o bună parte dintre funcționarii publici maghiari au rămas pe loc și sunt și azi în serviciul statului român, ba chiar și statul român a angajat în serviciile publice un număr însemnat de minoritari.

În ce privește acești funcționari publici de origine maghiară, România e acuzată că ar fi intolerantă și că ar face tot posibilul pentru înlăturarea lor.

În albumul revizionist al ziarului „Pesti Hirlap” spre pildă (pag. 25, ediția maghiară), se scria între altele că funcționarii maghiari din România după Unire li s'a dat un timp de trei luni ca să învețe românește. După trecerea acestor trei luni ei au fost îndepărtați din serviciu cu miile, pentru că nu au putut învăța românește în timp atât de scurt.

Este aproape inutil să mai insistăm că niciodată nu s'a dat un asemenea ordin și că și acum, la 16 ani după Unire, încă sunt nenumărați funcționari publici maghiari care nu cunosc limba română, ei fiind până acum examinați de nenumărate ori, și totuși menținuți în serviciu. În suși faptul, că și acum se mai țin încă examene de limba română pentru funcționarii publici maghiari, este o dovadă că mai sunt încă mulți astfel de slujbași, care nu cunosc limba statului, la 16 ani după unire.

Pensionarii

Aceeaș este situația cu pensionarii maghiari. Statul român, după unire, evident că avea

dreptul de a le pretinde depunerea jurământului de fidelitate față de România, care avea să-i plătească în viitor. Au fost mulți astfel de pensionari cari au refuzat să presteze jurământul de fidelitate. Nimic nu dovedește mai mult însă toleranța fără margini a statului român decât faptul, că pentru acei pensionari maghiari, cari au refuzat să depună jurământul în 1919-20, a admis prestarea jurământului după ani de zile sub guvernul dlui generalului Averescu și chiar după 10 ani sub guvernul partidului național-tărănesc, presădat de dl. Iuliu Maniu, printr-o dispozițiune de o larghețe excepțională li s'a dat posibilitate să vină la sentimente de fidelitate față de noua lor patrie. Toți aceia, care chiar după 10 ani au depus jurământul de fidelitate față de statul român, primesc pensile alături de pensionarii români de origine.

Examenele de limba română

În ultimul timp s'a pus problema examenelor de limba română ale funcționarilor publici maghiari din România. Firește, acela, cari au tot interesul de a critica situația din statele succesoare, susțin că examenele acestea nu sunt decât mijloace pentru îndepărtarea din serviciu a funcționarilor maghiari. Adevărul este însă că România are tot dreptul a pretinde funcționarilor săi ca să cunoască limba statului, mai ales că și azi, la 16 ani după unire se mai întâmplă, că numeroși funcționari maghiari să nu cunoască limba română.

Să vorbească cifrele

Desigur, dacă afirmațiile maghiare cu privire la persecuția funcționarilor publici unguri din România ar fi numai în parte adevărate, în serviciile publice din Ardeal nu s'ar mai găsi nici un funcționar maghiar.

Adevărul e însă tocmai contrariu: în funcțiunile publice din Transilvania și azi se găsește încă un număr atât de mare de funcționari publici maghiari, încât el e cu totul disproportionat față de procentul populației ungurești comparat cu acela al românilor din Ardeal.

La C. F. R.

Să dăm câteva date concrete, pe care oricine are posibilitatea a le controla. La Unire, în 1918, în serviciul inspecției căilor ferate din Cluj se găseau abia 15 slujbași români. Dintre aceștia unul era șef de secție de întreținere, un picier, 9 cantonieri și câțiva mici slujbași prin gări. La serviciul întreținerii dintre 170 de slujbași de conducere numai 20 erau români, iar dintre 348 cantonieri și alți slujbași mici, numai 9 erau români. Prin urmare numărul funcționarilor români în posturi de conducere era de cca unu și jumătate la sută, iar al micilor slujbași de 3 procente.

Azi la căile ferate român numărul funcționarilor maghiari este de 45%, deși foarte puțin ar fi ca numărul lor să nu treacă

de 48%, cât este raportul etnografic al ungurilor față de populația românească.

În unele ramuri ale administrației însă funcționarii maghiari sunt în majoritate față de români. Spre exemplu la divizia de contabilitate a căilor ferate din Cluj, din 131 funcționari, 90 sunt minoritari și numai 40 români! La serviciul întreținerii sunt 46 funcționari dintre care 28 minoritari și 18 români; iar din 9 șefi de secție, opt sunt minoritari și numai unul român!

Făcând o comparație cu trecutul, situația ungurilor exprimată în cifre, este următoarea: în trecut un funcționar public român la 100 de unguri, azi 45 de funcționari publici unguri la 100 de români.

La poștă și la alte instituții

Să vedem acum situația dela poștă: La Cluj din 131 de funcționari P. T., 97 sunt maghiari și numai 34 români. La serviciul de telefoane sunt 57 funcționari minoritari și numai 32 români. Iată și situația dela celelalte instituții publice din Cluj: la primărie sunt 75 funcționari minoritari, și într'un raport oficial se spune textual: „aceștia în afară de personalul nefocadrat, ca soferi, desenatori la serviciul tehnic, pazitorii de câmp, etc.

Urmare în pag. 5.

Statistici comparative

Pentru a înțelege mai bine situația de azi, să ne întoarcem asupra stărilor de dinainte de războiul mondial. Se știe prea bine că Transilvania are, și avea și atunci, o populație românească de peste 3 milioane suflete, față de cari numărul maghiarilor era de ceva mai mult de o treime. Cu toate acestea întreaga administrație publică ungurească

se găsea în mâinile maghiarilor. Mai jos vom publica câteva date comparative, din care se va vedea clar în ce situație de inferioritate se găseau românii de pe vremuri față de funcționarii publici maghiari, și motivele pentru cari România după unire a fost nevoită a lua măsuri pentru naționalizarea serviciilor sale publice:

Numărul funcționarilor români a județelor din Transilvania în anul 1892¹⁾.

JUDEȚUL	Populația în %		Numărul funcționarilor	
	Români	Unguri	Români	Unguri
Târnava-Mică	50	33	4	119
Turda-Arieș	73	23	6	143
Târnava-Mare	40	9	6	130
Făgăraș	91	3	16	89
Hunedoara	90	5	35	280
Alba-de-Jos	79	15	23	257
Caras-Severin	78	2	58	364
Solnoc-Dobâca	78	17	10	184
Bistrița-Năsăud	77	4	21	134
Sibiu	66	2	24	286
Cluj	59	24	17	673

Numărul funcționarilor diferitelor ministere dela Budapesta în anul 1892.

MINISTERE	Numărul funcționarilor	
	Unguri	Români
Președinția Consiliului	23	2
Ministerul „a latere”	13	—
„ de interne	184	1
„ de finanțe	476	7
„ de comerț	332	—
„ de agricultură	185	1
„ de culte și instrucție publică	152	3
Ministerul de justiție	115	1
„ de război	226	3
Total	1.726	18

¹⁾ Aurel Popovici „La question roumaine en Transylvanie et en Hongrie”. Jeanne-Paris, 1918, pag. 133-134.

Datele acestea ne arată, și noi vom mai insista, în ce situație inferioară se găsea ele-

mentul românesc în administrațiile publice din vechea Ungarie dinainte de război.

Refuzarea jurământului către statul român

Este evident că după Unirea Transilvaniei cu vechiul Regat alia nu se mai putea menține în România era în tot dreptul le a-și forma o administrație publică națională în Transilvania. A vedea ce atitudine au a-

funcționarii publici maghiari

din Ardeal și Banat față de noul stat românesc întregit? În 1918, după unire, propagandistii guvernului din Budapesta au cutreerat întreaga Transilvanie, ordonând funcționarilor de origine maghiară să refuze depunerea jurământului de cre-

Funcționarii publici maghiari din România

(Continuare din pag. 5-a)

carl în majoritate sunt minoritari. La prefectura județului Cluj, sunt 23 funcționari minoritari; la Academia de Agricultură 19; la clinicile universității 29; la inspectoratul școlar 8; la casa pădurilor 7; la vama între-poziție Cluj 2; la casa cercuială pentru asigurările sociale 8; la inspectoratul general sanitar 9; la inspectoratul general cadastral toți funcționarii (5) sunt unguri și nu e nici un român; la administrația financiară 54; la Curtea de apel 5; la tribunalul 17; la parchetul tribunalului 3; la judecătoria de ocol urbană 13; la judecătoria de ocol rurală 2; la teatru și operă 94; la comitetul local de revizuire 5; la academia comercială 3; la chestura poliției 6 funcționari minoritari.

În serviciul poștelor și telegrafului din Oradea, sunt 38 de funcționari maghiari și numai 10 români; iar din 12 dactilografe, 10 sunt maghiare și numai 2 sunt române (Datele sunt dela începutul anului 1933).

La justiție

În ce privește situația dela justiție luăm câteva date din-

tr'un memoriu al d-lui consilier de curte I. Papp, dela Curtea de apel din Cluj.

Iată mai jos magistrații români ai justiției maghiare de pe vremuri: doi români la curtea de casație din Budapesta, la curțile de apel nici un român la Budapesta, nici un român la Dobrișin, nici un român la Győr, și nici un român la Kossice, doi români la Cluj, nici un român la Târgu-Mureș, un singur român la Oradea, nici un român la Pecs și nici un român la Bratislava, doi români la Seghedin, nici un român la Timișoara.

Consilierii români la curțile de apel erau în număr de 5 față de 323 unguri! La tribunale și judecătorii același situație, 60 români la 1208 unguri... și aceștia 60 în grade inferioare, împrăști-ați în toată țara.

Să trecem acum la situația de sub stăpânirea românească: la curțile de apel opt unguri și un saș; la tribunale 28 unguri; 6 sași și 2 evrei; iar la judecătorii 50 de unguri, 11 sași și 13 evrei!

Decl 119 magistrați minoritari față de 161 români!

În lumina statisticilor

Mai jos publicăm câteva date statistice cu privire la procentul funcționarilor români și minori-

tari la serviciile de poștă și telegraf din Ardeal și Banat:

Procentul funcționarilor români și minoritari în SERVICIUL POȘTEI ȘI TELEGRAFULUI DIN ARDEAL ȘI BANAT.

Localitățile	Români %	Minoritari %
Careii Mari	38	62
Zalău	23	77
Salonta	33	67
Alud	25	75
Gherla	40	60
Cluj	34	66
Gheorgheni	25	75
Reghin	25	75
Toplița	25	75
Orșova	27	73
Jimboia	28	72
Târgu-Mureș	35	65
Satu-Mare	37	63
Reșița	44	56

Tabloul ce urmează neartă raportul dintre funcționarii români și unguri în serviciile administrative din județele Cluj, Odorhei, și Treișcaune în diferiți ani, după unire:

Anul	Numărul funcționarilor	
	Români	Unguri
1918	23	593
1919	45	585
1920	72	544
1921	69	537
1922	71	545
1923	89	522
1924	90	476
1925	98	527
1926	91	558
1927	91	565
1928	82	569
1929	89	567
1930	118	548
1931	119	512
1932	104	485
1933	98	470

Am reprodus aceste date statistice comparative, pentru că ele sunt o oglindă fidelă a funcționarilor publici minoritari din România. Dacă acești funcționari ar fi supuși unui regim intolerant, după cum se afirmă de către ungurii de peste hotare, numărul lor de mult ar fi trebuit să se reducă la zero. Ori, după cum se poate vedea, nu numai că funcționarii publici maghiari nu au fost îndepărtați forțat din serviciile publice, ci dimpotrivă, în multe administrații publice din Ardeal numărul lor întrece pe acela al funcționarilor români de origine.

După aceste date statistice să facem o comparație între situația funcționarilor publici maghiari din România și a funcționarilor publici din Ungaria.

Lăsăm la aprecierea cititorilor, care situație este mai acceptabilă lăsăm în același timp, să judece areia cari vor fi urmărit aceste cifre, dacă în asemenea situație se mai poate vorbi oare despre „persecuția” funcționarilor publici maghiari din România, sau mai degrabă este vorba despre o prea mare toleranță din partea statului român?

Datele pe cari le-am publicat mai sus cu privire la situația tristă a românilor din administrațiile publice maghiare dinainte de război, cum și dreptul pe care îl are oricare stat de a naționaliza serviciile sale publice, îndreptăcesc România de a căuta să introducă în funcțiile publice elemente naționale în număr mai mare. Este vorba despre vorba despre repararea unei nedreptăți din trecut și despre un interes de stat. Să mai adăugăm aci, că în anul de după război România are un număr mare de șomeri intelectuali, cari au făcut studii universitare fie acasă fie în străinătate pe cari ea trebuie să li plaseze. Nu este oare o toleranță prea mare din partea României, când ea menține în serviciile sale publice funcționari maghiari, cari nu cunosc nici acum limba statului român și au studii inferioare tineretului român care șomează, și în același timp lasă tineretul său național ca să sufere?

Ori în asemenea împrejurări credem că funcționarii publici maghiari ar datora României recunoștință, iar nu reproșuri.

Dr. Aurel Gociman.

INFORMAȚIUNI

Rugăm pe onorații res-tanțieri să înțeleagă că un ziar nu se scoate cu vânt ci cu parale grele și cu trudă, deci să binevoiască să-și facă datoria, achitându-și abonamentul. Vom fi altfel siliți să-i facem să fie arătați cu degetul.

Filndcă unii dintre abonații cari primesc gaza de astă toamnă gresesc și trimit numai abonamentul dela 1 Ianuarie înainte, îi rugăm să-și întreprindă abonamentul, iar pe cei ce își plătesc abonamentul de aci înainte, să achite odată cu abonamentul pe anul 1935 (pe-un an sau pe-o jumătate de an) și datoria depe lunile din anul trecut, socotită la 15 lei pe lună.

La judecătoria de ocol din Budapesta s'a început la 26 Febr. și a rămas să se continue la 6 Martie un proces intentat fabricii germane de filme Ufa de regisorul cinematografic Victor Gertber cetățean maghiar de naționalitate evrească, pentru că a fost concediat pe baza legii hitleriste refutoare la evrei.

Reclamantul a invocat că legea hitleristă nu se poate aplica cetățenilor unei țări (în speță al Ungariei) care nu face deosebire între diferitele naționalități.

Reprezentantul părții contrare a arătat că greșete reclamantul de oarece în Ungaria e în vigoare și astăzi numerus clausus.

Articolele lui Constantin Bacalbașa

Ziarul „Universul” anunță:

Toate articolele pe care mult regretatul Constantin Bacalbașa le-a scris în coloanele ziarului „Universul” cât timp ne-a fost prețios și de frunte colaborator,

Răscoala lui Horea a fost comemorată joi în chip îndelungat în toată țara, cu prilejul împlinirii unui veac și jumătate de când au fost omorâți cu roata capii ei, Horea și Cloșca.

La chemarea Ligii Antirevizioniste, țara întreagă, prin oficialitățile ei, prin toate societățile culturale, patriotice și profesionale românești, și prin toată suflarea românească, a dat memoriei lupătorilor de-acum 150 de ani prinosul celei mai mari recunoștințe. La București, unde festivitățile ce au urmat după parastasul solemn au avut proporții nebănuite, și nă-tunele cele mai uitare, mu-cenicii de-acum un veac și jumătate au fost pomeniți așa cum se pomenesc numai sfinții. Parlamentul li-a închinat ședințe festive la Cameră și la Senat. La Teatrul Național, la Ateneu și la toate societățile culturale și patriotice, au fost la București întruniri comemorative, la care au luat cuvântul în frunte cu I. P. S. Sa Patriarhul, reprezen-

tanții cei mai de seamă țării. La radio a vorbit Octavian Goga și s'a transmis o conferință ținută Cluj de d. prof. univ. Lupaș. În țară — la și n orașe — s'au pretutindeni parastase, s'au organizat ședințe memorative și festivaluri, fost, cu-adevărat, o zi neuitată.

Ploasii comemorării dat ceva din atmosfera acum 150 de ani împărțirea că suntem chemați astăzi la luptă împotriva împădlirii, la fel ca atunci „Numerus valachicus” d-lui Alexandru Vaida-Vod a fost amintit, sau cu aluzii, în cele multe dintre cuvântările s'au rostit. Coincidență într'adevăr tragică: să buiască să se spună că după 16 ani de viață încă desrobirea noastră încă terminată, că stră-ne primejduiește și-a viitorul! Să luăm însă demn din jertfa și din mândrilor înaintași de 150 de ani.

Propaganda iredentistă în străinătate

La „Instituto Edditoriale Cisalpino” a apărut zilele trecute o carte de propagandă revizionistă, „Il cammino dela Cecoslovacchia e la minoranza ungherese”, a fostului editor al lui „Prághi Magyar Hírlap”, Tarjan Ödön. E o carte de pene-trire la adresa Cehoslovaciei.

În „Christian Register”, precum anunță „Pesti Hírlap” în n-rul din 23. II, a spărut un articol de propagandă revizionistă pentru Ungaria, al lui Charles R. Joy, vicepreședintele bisericii unitariene din America. Autorul a fost astă vară în vizită în Ungaria.

În același număr dela 23. II al lui „Pesti Hírlap” se reproduc părți dintr'un articol maghiarofil, publicat de Raoul Follereau în „L'Oeuvre Latine”, revista Ligii Unității latine. „Latinul” acesta cantă să polemizeze cu ceea ce s'a scris în presa franceză despre amestecul Ungariei în crimele dela Marsilia, și spune între altele:

„Ni-a fost prezentată Ungaria ca și cum ar fi înarmată până în dinți, deși n'are decât 35 de mil de soldați. Ni-au mai spus apoi că nicăieri n'au fost așa de răd tratate minoritățile ca în

Ungaria, deși, dacă compa-legile maghiare dela 1868 ritoare la tratamentul nemarilor, — n. tr.) cu tratatele la 1919—1920, ne convinge-pede de contrariul.”

Dupăce-a ngălmătat aceste minciuni, cu privire la c-deajuns să amintim de-o că s'a protestat până și în lamentul unguresc în con-tutul că nu se dă drept de sătorie sau drept de ieșire țară acelor cari nu au su-recrutare, iar de altă par-tă scrisă în nenumărate ungurești mărturisirea că dela 1868 s'a adus pentru nu s'aplice niciodată — „la nostru mai debitează că” Tiaza n'a voit războiul, că mania n'a fost pedepăită tratatul de pace așa de tan Ungaria, și apoi încheie

„Acum, dupăce Franța teles cu Italia, trebuie să vină mână n mână, ca tori și ca mijlocitori, în popoarelor dunărene (citez folosul ungurilor! — n. tr.) ceasta ni-l una dintre cele mai mari. Repede la

Precum se vede, latinul reau e pript al naibii. Nă încă acest latin că n chearea acesteia trebuie s'o lase m-mol, pentru că să aibă to-guranța că francii cu fost cumpărată conștiința falsificați?

„Magyarság” din 7. II rată că apar în „Cleveland” o serie de articole filoma-semnate Andrica, ale dui a fost astă toamnă în „nătaie” (!) din Ungaria.

Altă învârteală a Ligii iredentiste „TESz“

La ce e bună comemorarea lui Rákoczy —

...cunoscută cititorilor noștri — acuzația ce i s'a adus în parlamentul unguresc faimoaselor „T. Sz.“ (Liga societăților iredentiste din Ungaria, amestecată în sinatul dela Marsilia și în teoreticile iredentelor maghiare — face afaceri necurate în meșteșugul naționalismului, și ca cu ajutorul „săptămânii naționale a unchiului“ de astă toamnă a luat ereticele căile ferate de fiecare parte venit atunci la Budapesta pentru reducerea de transport.

Acum se pun la cale, tot sub îndrumarea lui „TESz“, alte serbări cu alte prilejuri de afaceri. Se va prăznui la 8 Aprilie aniversarea a 200 de ani dela nașterea principelui Rákoczy al II-lea, și în vederea aceasta (nu o dată) „Uj Magyarország“ din 24 februarie „TESz“ a dat poruncă tuturor primărilor din Ungaria să se îngrijească să albe steagurile, și să oblige toate casele să înalțe drapelul.

Ați înțeles!

Steagurile arborate până acum nu mai sunt bune, ci trebuie pentru 8 Aprilie altele noi, cari firește — se vor comanda de unde spune „TESz“.

Învârteala făcută în Septembrie, când „TESz“ a încasat dela căile ferate maghiare șperțuri de flecare călător venit la Budapesta cu reducerea de transport (frumoasă afacere pentru MAV I), n'a fost nimic pe lângă ea pusă la cale acum. Vă închipuiți: Ungaria întreagă împănată cu drapelul nouă-nouțel! Asta nu mai e învârteală, ci afacere record!

De însemnat: „TESz“ are comandat suprem pe generalul Iuliu Gömbös, președintele pe falsificatorul de franci Eckhardt Tiberiu, președinte executiv pe celălalt falsificator de franci Szöcsy, iar vicepreședinte pe Baross, care a trecut dela Casa de păstrare a poștelor la „TESz“ tot din pricina amestecului în afacerea falsificărilor de bancnote franceze.

Alta dea și avocații minoritari exameni de limba română

Avocații români din două bariuri din țară, cei dela Arad și dela Timișoara, au adăus un examen foarte just deziderat la examenul care agită sub numele de „examen romanus“ toată obștea maghiară: au cerut, adică, să se supună și avocații minoritari, tocmai ca slujbașii statului, unui examen de limba română.

D. Sever Ispravnicu-Junior, care a cerut acest lucru în adunarea dela Cercul Românesc a avocaților arădani, a arătat că a avut unei instanțe judecătorești plângerea recursului unui avocatur minoritar — al d-lui Aladar Kely din Arad, str. Eminescu — pentru că era redactat în limba românească monstruoasă și neînțeleasă. Recursul a fost totuși primit, și anume pentru că există în noianele de legi românești o lege care să impună avocaților să știe românește.

Recursul cu pricina n'a fost de d. Sever Ispravnicu-Junior la dispoziție, și cititorii îl vor ca singuri, după cele câteva rânduri ce i le reproducem aici, să-l judece:

„Am dovedit ca afacerea de a pune asupra vâclii — lea a învâclit în casa mea și în grajdul meu.“

...și, numai cu denaturarea și a putut dăra forța proclamațiilor martorilor G. D. A. Și a da încredere nepotrivită martorului P. P. subverzează și pentru dearea de acta motiv de cas-

P. din Curtici a falsonat cu minciuna și absolut nu lemn de credință, deoarece el-lea n'a fost cu mine în Aradului, — aceasta vacanța reclamantului din grajdul dintre 10-12 vaci.“

...mărginim la reproducerea, dintre cari se cu-

vine mai ales subliniată ultima, cea cu vaca ce l-a ales pe reclamant din grajd dintre 10-12 vaci.

Autorul acestor siluiri de limbă românească nu-l mai prejos de majoritatea avocaților minoritari din barourile noastre. Toți vorbesc la fel, cu deosebirea doar că o seamă dintre ei pocesc încă și mai rău (ca faimosul ăla dela Șiria de-o pildă) sărmana limbă românească.

Foarte cu cale s'a cerut deci în adunările avocaților din Arad și Timișoara, să se pretindă și acestor oameni examen de limba română. Să nu uităm că obligând pe cetățeni să recurgă la dâșni în daraverile ce le au la justiție, legea li-a creat avocaților privilegiu, cari de altă parte ar trebui să le impună să cunoască pe deplin limba statului. Obligația aceasta izvoarește în chip firesc din monopolul ce li s'a dat. Deci statul și parlamentul să-și facă datoria, examinându-l, și dacă nu știu românește, trimițându-l 'napoi la școală.

Așa se 'ntâmplă în Ungaria

„Uj Magyarország“ din 21 Februarie a anunțat că Tribunalul din Budapesta a osândit la un an închisoare, și după-aceia va face pedeapsa la expulzare pe vecl, pe zugravul cetățean cehoslovac Iosif Pauer.

Condamnatul a fost acuzat de un lucru pe care cetățenii maghiari îngăduți la noi în țară îl fac nepedepsit la adresa românilor: adică ar fi înjurat nația maghiară.

Să ținem bine minte această sentință a justiției ungurești.

Publicații noi

— La Arad apare din luna trecută, redactată de pâr. Felea, o publicație bisericească îngrijită scrisă și interesantă, „Calea Mânturii“.

— La Turda apare sub numele „Turda“ o publicație săptămânală de propagandă culturală și națională. Noua gazetă a putut să constate încă dela al doilea număr — acum săptămâna — că soarta unei publicații românești în Ardeal e cât se poate de vitregă. Și anume, l-a fost dat „Turzii“ să pătească o nepățită: să-l fie cenzurat un text care după niciun criteriu depe lume nu intră în atribuțiile cenzurii: un text al administrației ziarului, în care se spune că „se confirmă că au restituit ziarul următorilor domni“. Numele a doi inși din Turda, cari au trimis ziarul 'napoi, a fost șters, lăsându-se numai calificativul unul dintre ei: „ziarist“. Noroc că nu știm să apară la Turda vreo gazetă maghiară. Am vedea altfel nostimada (ca în alte orașe) că gazeta ungurească e lăsată în schimb să scrie că patria sa se întinde din Panonia, peste Slovacia, până la Sibiu (a la „Aradul Közlöny“).

— Un alt ziar săptămânal independent apare la Dej: „Avântul“.

Alta dela Spectator cetire

Spectator dela Cluj (Nicolae Krenner), despre ale cărui corespondențe din presa budapestană vorbim și în altă parte a numărului nostru de față, a publicat în „Magyarország“ din 7 Febr. un articol în care spune: că intelectualii români sunt foarte bine informați despre tot ce privește pe unguri, dar că „oamenii aceștia n'au ajuns încă (totuși) să înțeleagă cu seriozitate de moarte necesitatea soluționării chestiunii maghiare interne și externe.“

Ați auzit!

Stimabilul Krenner, cel condamnat de tribunalul și de curtea de apel din Cluj pentru instigare separatistă (e propovăduitorul cel mai înfocat al transilvanismului separatist), ar vrea, nici mai mult, nici mai puțin, să înțelegem „cu seriozitate de moarte“ că-i necesar să soluționăm, așa cum cere d-sa sau aiții ca d-sa, problema maghiară, și încă nu numai pe cea internă ci și pe cea maghiară externă!

Măi, măi!

Să știți însă că-i semn bun. Matadorul transilvanismului a început să nu mai fie primejdios. Lucepe leul să devină din martir un simplu hlar.

In amintirea răscoalei lui Horea s'a convocat pe ziua de ieri, 3 Martie, o adunare națională la Cluj, a asociației „Cultul Patriei“, pentru a cere să se 'nfăptuiască și scopurile rămase nerealizate ale revoluției dela 1784.

Biblioteca Universității din Cluj a organizat o expoziție documentară privitoare la răscoala lui Horea, cu stampe și alte documente din colecția d-lor Al. Valda-Volevod și Gheorghe Slon.

Cum face „Erdelyi Hirlap“ reclamă politicianilor dela Budapesta

Ziarele maghiare dela noi, precum e îndeobște știut, nu scriu niciodată nimic despre potlogăriile ce se fac în Ungaria. Au în schimb obiceiul să se folosească de fiece prilej ca să prezinte lucrurile de acolo în coloarea cea mai atrăgătoare, iar pe politicianii Ungariei hortiste drept niște mielusei ai lui Dumnezeu, niște oameni cari se prăpădesc de dragul de-a sluji binele obștesc.

Ultima mistificare de soiul acesta ni-a fost dat s'o citim în nrul din 27 Febr. al lui „Erdelyi Hirlap“, faimoasa ediție arădană a oficiului Ligii Revizioniste „Pesti Hirlap“.

Publicația cu pricina e-un interview luat repatriatului dela Cluj Alex. Hunyady, care s'a dus acum 5-6 ani la Budapesta ca să scrie niște piese de teatru iredentiste, tolerate din păcate și pe scenele municipale din Ardealul românesc.

„Erdelyi Hirlap“ încearcă cu interviewul acesta să facă cetitorilor dela noi o idee falsă, o idee bună, despre oamenii politici din Ungaria, în contradicție cu ideea urită ce li-o face zilnic despre conducătorii României. De zeloasă însă ce-l, ediția arădană a oficiului Ligii Revizioniste începe de-adreptul cu o scăpare din vedere. Și reproduce cuvintele ale lui Al. Hunyady, cari sunt o desmințire a părerii ce ar fi trebuit să și-o facă cetitorii lui „Erdelyi Hirlap“ dacă această ediție arădană a lui „Pesti Hirlap“ ar fi scris despre politicianii ungurești așa cum scrie mare parte a presei din Budapesta.

„Erdelyi Hirlap“ îl întreabă deci pe scriitorul repatriat despre parlamentul maghiar, iar interviewea răspunde (la 'ntrebarea „Cum se prezintă parlamentul unguresc privit de aproape?“)

— „Mult mai bine decât ti merge vestea. Naivul cetitor care citește despre panamale, despre desidănuiri, crede că-i un cuib de șerpi, unde lumea umblă atâta după intervenții, de cade depe picioare. Dacă însă i-ai cunoaște cu adevărat (pe parlamentari), ai vedea că-i cea mai săracă adunare a Ungariei, mai săracă decât Cazina din Lipotváros. Cel mai mulți dintre deputații maghiari umblă 'n haine întoarse pe dos, în ghețe pingelitate, n'au automobil, și se duc și prin ploaie pe jos. Nu-și pot permite nici luxul unei cafele cu frișcă, ci mănâncă safaladă. Bufetul parlamentului nu se deosebește de bufetul din gara Dobriștinului sau dintr'o altă gard de provincie.“

Așa minte, punându-și minciuna în gura iredentistului repatriat Al. Hunyady, ziarul arădan „Erdelyi Hirlap“. Și, firește, va găsi printre cetitori câțiva să-l creadă, pentru că nici din coloanele lui și nici dintr'ale altor ziare

ungurești dela noi cetitorii n'au putut să afle câtă cinste e întrupată în săracuții aceștia din parlamentul maghiar. Cetitorii lui „Erdelyi Hirlap“ sau ai altor gazete maghiare dela noi n'au putut afla nimic din ceea ce s'a spus la procesul din luna trecută al lui Drehr, că s'au plătit din tezaurul statului potlogăriile făcute de răposatul prim-ministru ad-interim Vass, de o parte pentru ca să nu rămână pată pe numele acestui ministru popă, iar de alta pentru că ieșeau la iveală potlogăriile făcute de vre-o 40 de deputați. N'au aflat nimic nici despre acuzația ce a rostit-o răzvrătitul Eckhardt, că deputații partidului maghiar guvernamental sunt exemplu de corupție, și că au furat până și banii invalizilor. Toate acestea ungurii din Ardeal nu trebuie să le știe, în schimb trebuie să afle că deputații lui Gömbös și Bethlen umblă cu haine întoarse pe dos, cu ghețe, petecite, se duc pe jos, pe vreme bună și pe ploaie, și mănâncă la bufetul parlamentului în loc de cafea cu lapte safaladă, adică cârnaț de cel mai ordinar.

De încheiere la blestemăția aceasta, aduceți vă aminte că redactorul șef al acestei gazete mincinoase, Zima Tibor cel din tată slovac sau sârb și din mamă româncă, a fost decorat anul trecut de statul român.

Notar minoritar bătăuș

Chișineu Criș 28. În coloanele acestei gazete s'a scris și s'a protestat de mai multe ori în contra faptului că satele românești dela granița de vest sunt lăsate și azi pe mâna unor notari minoritari, cari neavând nimic comun cu locuitorii pe cari îi conduc, își bat joc de țărani, ba se mai întâmplă de câte unul se dedă și la maltratare și bătăi.

Un astfel de caz s'a întâmplat în comuna Sinte Mare.

Notarul acestei comune, Nagy Anton, în ziua de 23 Februarie cor. a maltratat și a bătut în localul primăriei pe soția locuitorului Crișan Atanasie, cauzându-i leziuni corporale.

Cazuri similare sunt multe, dar nu le știe nimeni căci țărânul român așa-i obicinuit, să sufere și azi ca în trecut.

Supunem cazul de mai sus celor în drept, rugându-i să ia măsurile necesare, că prea suntem batjocoriți din toate părțile în țara noastră.

Grănicerul.

Abonații noștri din Arad sau cari au treburi la Arad, își pot plăti abonamentul la administrația ziarului, în str. Nicu Filipescu 30, sau la d. Miloș la Librăria Diecesană din str. Eminescu.

Numerus valachius

— După conferința dela Cluj a d-lui Vaida —

Mișcarea pornită de fostul prim-ministru Al. Vaida-Voivod și de avocații din București pentru aducerea unei legi care să prevadă că se rezervă românilor în slujbele publice și particulare, în școli și în celelalte instituții, atâtea locuri câte lise cuvin după procentul ce-l au românii pe țară, a ajuns săptămâna trecută într-o fază foarte avansată, din care pricină și organizațiile oculte cărora nu le poate prii această mișcare naționalistă și-au mobilizat uneltele și le-au pus să intre în horă în contra d-lui Vaida.

Acum săptămâna, după ce aomita presă a atăcat zi de zi mișcarea d-lui Vaida-Voivod, evreii au ținut la București un congres și au trimis guvernului moțiuni de protestare.

D. Vaida-Voivod a ținut Duminică trecută o conferință la Teatrul Național din Cluj, și fiindcă a atăcat pe foștii cărdășii (în frunte cu masoneria) cari pun bețe în roate afirmării de sine a românilor, s'a început imediat în contra d-sale

marea acțiune de exterminare. Instrument al contra-offensivei a fost ales d. dr. N. Lupu, vice-președinte (ca și d. Vaida) al partidului național-țărănist, ca să instigheze 'n contra sa partidul și să-l amenințe cu excluderea din partid. D. dr. Lupu a dat un interview, în care spune că s'a găsit tocmai d. Vaida-Voivod, iscătorul clauzelor minoritare din tratatul de pace, ca să cațace tratatul. Ca și cum tratatul de pace ar prevedea că românii n'au drepturi în țara lor!

La ora când scriem acestea (Sâmbătă), are loc la București ședința comitetului partidului național-țărănist, ca să-l judece pe d. Vaida și eventual să-l scoată din partid. Vom ajunge oare să vedem și-această decădere?

Hotărât ce se va lua în ședința comitetului, îi va răspunde mâine la Timișoara d. Alex. Vaida-Voivod. Adunarea convocată de d-sa în capitala Banatului va însemna, ca și conferința dela Cluj, o etapă mare în lupta aceasta de deosebire.

viitor credincios, că noaptea va păzi bine trezorul, pentru că acela care au adus „cultura apuseană” să doarmă liniștit.

Situația în Bănat

Conferințiarul a dat apoi exemple din Bănat, subliniind că situația e aceeași dela un capăt al țării altul.

Și anume:

„Fabrica de mănuși din Timișoara”: personalul în întregime neromân — român niciunul.

Fabrica „Marginea”, de oțet artificial, toți cu pașaport la conducere, apoi șase neromâni.

Fabrica „Valea Minului”: Neromâni 9, și nici un singur român.

Fabrica „Titan-Nadrag-Calan”: Opt inși cu pașaport, toți se înțelege, neromâni, români niciunul.

La Fabrica „Ferdinand”, tot o filială a Titan-Nadrag-Calanului, toți sunt cu pașaport, și nici un român.

Fabrica „Industria Lănel” din Timișoara, cu pașaport trei, iar 11 neromâni.

Fabrica de furnir „Prohasca”: doi cu pașapoarte, 10 neromâni și români zero.

Fabrica de aparate „Dura”, opt cu pașapoarte, nouă neromâni, români zero.

Fabrica de aparate „Galvani”: trei cu pașapoarte, 15 neromâni, români zero.

In alte slujbe din județul Timiș-Torontal:

Avocați: 200 neromâni și 130 români.

Funcționarii particulari: 275 români și 2575 neromâni.

Notarii, care sunt ai statului, sunt 82 români față de 93 neromâni, medicii 90 români și 250 neromâni, dintre 80 de farmaciști sunt 8 românești și 72 neromânești, veterinarii: dintre 35 veterinarilor sunt 5 români și 30 neromâni.

Asta este România mare? — a exclamat d. Al. Vaida-Voivod.

Cine-și face palate la București

D. Al. Vaida-Voivod a stăruit după aceasta asupra modului cum se înstrăinează proprietatea în capitala țării, și a arătat că s'au clădit în București palate și case nouă, dela 1929 până în 1933, în preț de 17 miliarde lei, dintre care 14 miliarde, adică 85 la sută, aparțin străinilor.

Construcțiile până la valoare de 100.000 lei reprezintă 3,0% din total. Ele sunt 93,0% românești și 7,0% străine.

Construcțiile până la 500.000 lei valoare, reprezintă 6,0% din total, și sunt 81,0% românești și 19,0% străine.

Edificiile cu valoare până la un milion sunt 17,0% din total iar din ele 34,0% sunt în mâini românești și 66,0% în mâini străine.

Clădirile în valoare de peste un milion lei reprezintă 74,0% din valoarea tuturor construcțiilor. Din acestea 7,0% sunt în mâini românești și 93,0% în mâini străine.

Arătările acestea îngrozitoare s'au încheiat cu arătarea luptei ce se dă de câțiva ani încoace pentru înstrăinarea vîtlei spirituale a țării.

Săptămâna

In țară, săptămâna a decurs în semnul lui Horea, Cloșca și Crișan. Împlinirea unui veac și jumătate dela cumpănitul lor sfârșit a fost comemorată cu gândul la izbânda cealaltă ce va să mai vină, după izbânda dela 1918: cucerirea locurilor cuvenite românilor, care au fost acaparate de minoritari și de străinii de peste hotare.

„Numerus valachicus” a răsunat cu prilejul acestei comemorări în toate părțile, ca un ecou al conferinței ținute Duminică trecută la Cluj de d. Al. Vaida Voivod.

Ecoul acestei conferințe a fost extraordinar de mare și în lumea politică. Cei cari se pun de-acum pe zădărnici egalei afirmări de sine a românilor, și-au găsit uneltele în partidul național-țărănist, pe care vor scoale în contra d-lui Vaida. D. dr. Lupu a dat un mare și injust atac d-lui Vaida, răscolind în contra lui dintre frunții partidului pe d. Madgearu și pe alții cu legături cu străinii. D. Vaida e acuzat că poartă nește o acțiune care se împotrivesc tratatului de pace ca și cum tratatul ar fi hotărât iobăgirea și nu eliberarea noastră.

Ziarele minoritare au adus în ultima zi a săptămânii știrea oribilă, că d. dr. Lupu se va duce în străinătate, ca să combată pe d. Vaida de acolo.

Săptămâna externă a adus în Ungaria capitulare a celor ce făceau, în frunte cu Eckhardt, agitație reformistă.

În Grecia a izbucnit Vineri seara o revoluție. Și în celelalte rânduri, lovitură de stat au dat-o militarii. Guvernul a dat un comunicat că e stăpân pe situație și că luptele continuă.

Între Italia și Abisinia nu s'a putut ajunge la înțelegere. Italienii continuă să transporte în Africa trupuri.

Ministrul de externe al Angliei, Simon, se pregătește să meargă la Berlin, la Varșovia și la Moscova ca să trateze privitor la încheierea unei înțelegeri între popoarele europene așa cum a fost cerută prin pactul italo-francez și prin conferința franco-engleză dela Londra. La sfârșitul lui Martie, adică după ce se vor terminat tratativele acestea ale d-lui Simon, e vorba să se țină la Geneva o conferință a statelor — după ce potrivit recomandărilor din pactul dela Roma. În vederea acestor tratative, cancelarul Austriei a fost săptămâna aceasta la Paris și la Londra. S'a spus în legătură cu această vizită că umbla să obțină consimțământul pentru reîntronarea Habsburgilor, dar cancelarul desminte acest lucru categoric.

D. N. Titulescu, ministrul nostru de externe, pleca în curând la Moscova, în legătură cu discuțiile ce frământă astăzi diplomația Europei. Comisarul Litvinov îi va întoarce vizita la București, probabil la 10 Martie. În Jugoslavia se continuă luptele electorale.

Despre evreii din Ungaria

Lupta ce o dă în Ungaria partidul pseudo-țărănesc al lui Eckhardt, a creat iarăși în țara lui Horthy o înțelegere antisemită. Și anume, din pricină că atacurile nu se mai dau acum latifundiarilor pe chestia latifundiilor și a reformei agrare, ci pe chestia neregulilor guvernării de zece ani a lui Bethlen și pe chestia carturilor evreiești, cari îi au pe guvernanți în mână.

Deocamdată începutul acestei noui mișcări antisemită e mărginit la articolele ce se publică în ziarul lui Eckhardt, apoi la discursurile ce se rostesc în contra carturilor la adunările partidului creștin al lui Wolff (despre băiatul acestui șef de partid creștin s'a scris săptămâna trecută că se 'nsoară cu o evreică), și la atacurile ce se dau carturilor și băncilor în conferințele onora sau altora din noua grupare zisă a „generației reformelor”, ridicată la suprafață de Eckhardt (și se spune că și de Gömbös) în contra lui Bethlen și a guvernamentalilor bethleniști.

Din amănuntele de până aci se poate înțelege că mișcarea e dirijată de sfuri false, și că nu se va intensifica decât când va voi-o Gömbös. Studenții sunt în mână lui, și dânsii deocamdată tac. Ceea ce arătam în altă parte că au făcut studenții cu prietenii reprezentăției filmului evreiesc dela cinematograful Radius, și mai o acțiune izolată.

La 4 Martie, precum arăta în n-rul său din 27 Febr. 35, budapestan „Ujság”, are loc un congres general al evreilor din Ungaria.

Un rabin a publicat în vederea acestui congres o broșură care se arată următoarele:

Ungaria are astăzi — după statistica dela sfârșitul anului 1929 — 444.567 evrei, adică cu 28% (6,1%) mai puțini ca la 1920, timp ce populația evreiască scăzută atâtea, populația Ungariei s'a sporit cu 8,7%. În Budapesta a cărei populație s'a sporit în 1920 până la 1930 cu 8,2%, evreimea s'a împușinat în același timp cu 11.189 (adică cu 5,1%). Scăderea populației evreiești e însă reală, ci e datorită emigrării în țările străine. Evreii s'au sporit — ca populație — numai în județele Bácsbodrog (pe granița jugo-română dispre Șubotiza) și Sătmăre (pe granița dispre Halmeu).

Destăinuirile uluitoare ale d-lui Vaida-Voivod

Fostul prim-ministru d. Al. Vaida-Voivod a arătat în conferința ce-a ținut-o la Teatrul Național din Cluj lucruri deosebite spaimăntătoare.

A arătat că un prim-ministru nu e în România nimic în ochii marelui industrii și marelui finanțier minoritare, care — pur și simplu — nu-l ascultă poruncile. D. Vaida, pe vremea când ținea și interimatul ministerului de comerț și industrie, a cerut unor întreprinderi, la rugămintea unor mame văduve, să primească în slujbă pe niște ingineri români, cu diplome strălucite din străinătate. I s'a răspuns d-lui Vaida că nu le trebuie români pentru că românii nu-s buni de nimic. Apoi, când d. Vaida a amenințat că le tale favorurile ce le au dela stat, au primit pe cel recomandat de d-sa, dar îndată d. Vaida a părăsit ministerul, i-au dat afară.

Alt exemplu:

D. Al. Vaida-Voivod dăduse ordin întreprinderilor minoritare să-i trimită lista etnică a personalului ce-l au, și le-a avertizat drastic să respecte legea referitoare la ocrotirea muncii românești.

La circulara aceasta n'a răspuns însă decât o singură întreprindere, unde era și d. Vaida membru în consiliul de administrație.

Fostul prim-ministru a vorbit în continuare despre legea muncii naționale adusă de liberali, și i-a felicitat că au putut să înscrie în lege o protecție de 80 la sută pentru români, ceea ce înseamnă însă „cetățeni români”, încât se dă dreptul să aibă 20 la sută cetățeni străini și întreprinderilor cari nu aveau atâtea. (Felicitarea aceasta a d-lui Vaida a fost apoi batjocorită în felul știut din ziare. Se știe astfel, că la invitația actualului ministru de industrie, făcută întreprinderilor ca să înainteze ministerului lista etnică a personalului, pentru ca să se poată proceda la aplicarea legii liberale, întreprinderile au trimis sau date false sau date incomplete, încât ministerul a trebuit să le îndrume din nou, prin ziare, să trimită de urgență date adevărate, și să le pună în vedere că le pedepsește.)

gea referitoare la ocrotirea muncii românești. La circulara aceasta n'a răspuns însă decât o singură întreprindere, unde era și d. Vaida membru în consiliul de administrație.

Fostul prim-ministru a vorbit în continuare despre legea muncii naționale adusă de liberali, și i-a felicitat că au putut să înscrie în lege o protecție de 80 la sută pentru români, ceea ce înseamnă însă „cetățeni români”, încât se dă dreptul să aibă 20 la sută cetățeni străini și întreprinderilor cari nu aveau atâtea. (Felicitarea aceasta a d-lui Vaida a fost apoi batjocorită în felul știut din ziare. Se știe astfel, că la invitația actualului ministru de industrie, făcută întreprinderilor ca să înainteze ministerului lista etnică a personalului, pentru ca să se poată proceda la aplicarea legii liberale, întreprinderile au trimis sau date false sau date incomplete, încât ministerul a trebuit să le îndrume din nou, prin ziare, să trimită de urgență date adevărate, și să le pună în vedere că le pedepsește.)

Alt exemplu:

D. Al. Vaida-Voivod dăduse ordin întreprinderilor minoritare să-i trimită lista etnică a personalului ce-l au, și le-a avertizat drastic să respecte legea referitoare la ocrotirea muncii românești.

La circulara aceasta n'a răspuns însă decât o singură întreprindere, unde era și d. Vaida membru în consiliul de administrație.

Fostul prim-ministru a vorbit în continuare despre legea muncii naționale adusă de liberali, și i-a felicitat că au putut să înscrie în lege o protecție de 80 la sută pentru români, ceea ce înseamnă însă „cetățeni români”, încât se dă dreptul să aibă 20 la sută cetățeni străini și întreprinderilor cari nu aveau atâtea. (Felicitarea aceasta a d-lui Vaida a fost apoi batjocorită în felul știut din ziare. Se știe astfel, că la invitația actualului ministru de industrie, făcută întreprinderilor ca să înainteze ministerului lista etnică a personalului, pentru ca să se poată proceda la aplicarea legii liberale, întreprinderile au trimis sau date false sau date incomplete, încât ministerul a trebuit să le îndrume din nou, prin ziare, să trimită de urgență date adevărate, și să le pună în vedere că le pedepsește.)

Cifre înspăimântătoare

În continuare d. Vaida a arătat care e proporția românilor la conducerea a opt dintre întreprinderile mari din București:

La aceste opt întreprinderi, găsim proporția de 19 cetățeni străini față de 17 cetățeni români, iar românii de origine sunt în total trei, sași doi și evrei 12.

În personalul de conducere al celor 8 mari întreprinderi din București, românii reprezintă 17,6%, iar 82,4% sunt neromâni.

În personalul de administrare 33,2% români și 66,8% neromâni.

În personalul tehnic superior 18,2% români, 81,8% neromâni.

În funcțiile comerciale 12% români, 88% neromâni.

Iar la servitori și paznici 90% români și 10% neromâni.

Prin urmare — a spus d. Vaida — vedeți Dv. ce frumos se urcă coloana românească în tabloul statistic cu cât ne apropiem de servitori și de paznici!

Explicația e nu numai că aici sunt lefurile mai mici dar mai este și încrederea cea mare în „prostul de român”, că va fi ser-